

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης 2010 – 2014

**Από την πραγματικότητα στο ιδεώδες, μέσω του
εφικτού**

Φίλιππος Χ. Τσιμπόγλου

Διευθυντής Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου

Συντονιστής Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Ανδρέας Κ. Ανδρέου

Βιβλιοθηκονόμος, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λευκωσία

Ιανουάριος 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης 2010-2014. Από την πραγματικότητα στο ιδεώδες, μέσω του εφικτού	5
Σύνοψη	5
Πρόλογος.....	6
1 Εισαγωγή	7
1.1 Σκοπός του Σχεδίου Ανάπτυξης.....	7
1.2 Το περιβάλλον των Κυπριακών βιβλιοθηκών	7
1.3 Σχετικά με την ανάθεση και την εκπόνηση του Σχεδίου Ανάπτυξης	8
1.4 Η ακολουθούμενη μεθοδολογία, συστημική προσέγγιση	9
2 Η διαδικασία των επιλογών σε οκτώ βήματα.....	11
2.1 Βήμα 1. Ο ρόλος ή οι ρόλοι μιας εθνικής βιβλιοθήκης; Τύποι εθνικών βιβλιοθηκών.....	11
2.2 Βήμα 2. Επιλογή-αποδοχή του τύπου εθνικής βιβλιοθήκης. Το πέρασμα στον πρώτο τύπο	13
2.3 Βήμα 3. Πληροφοριακές ανάγκες και λειτουργίες βιβλιοθήκης σε εθνικό επίπεδο	14
2.4 Βήμα 4. Ανάλυση των λειτουργιών και δραστηριοτήτων	15
2.4.1 Δημιουργία και συντήρηση συλλογής τεκμηρίων εθνικού ενδιαφέροντος και σπουδαιότητας.....	15
2.4.1.1 Μεγέθη, δείκτες, χρονικός ορίζοντας ανάπτυξης της συλλογής.	18
2.4.1.2 Εξασφάλιση της ποιότητας της συλλογής	18
2.4.2 Κάλυψη βιβλιογραφικών αναγκών: Από την αναδρομική καταλογογράφηση της συλλογής στην οργάνωση συνεργατικής καταλογογράφησης στην Κύπρο	19
2.4.2.1 Πρόγραμμα Συνεργατικής Καταλογογράφησης	22
2.4.2.2 Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών	23
2.4.2.3 Τεχνολογική πλατφόρμα	23
2.4.2.4 Η πρόκληση της «Καταλογογράφησης στην δημοσίευση» (CIP – Cataloguing in Publication)	25
2.4.3 Συνολική Συλλογή Επικράτειας	26
2.4.4 Πρόσβαση σε δημοσιεύματα.....	26
2.4.5 Ανταλλαγές δημοσιευμάτων	26
2.4.6 Πρόσβαση στην πληροφορία.....	27
2.4.7 Υπηρεσίες σε βιβλιοθήκες και Κέντρα Πληροφόρησης.....	27
2.4.8 Πρόσβαση σε πηγές επιστημονικής πληροφόρησης.....	27
2.4.9 Ηγεσία και καθοδήγηση, παροχή συμβουλών σε βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης	28
2.4.10 Σχεδιασμός και συντονισμός	29
2.4.11 Εκπαίδευση και κατάρτιση	29
2.4.12 Έρευνα και ανάπτυξη.....	29

2.5 Βήμα 5. Ιεράρχηση προτεραιοτήτων, ορισμός στόχων, καθιέρωση δεικτών	29
2.5.1 Τρία ερωτήματα πολιτικής.....	30
2.5.1.1 Ερώτημα 1. Κυπριακή Βιβλιοθήκη: γραμμική συνέχεια ή ουσιαστική νέα	31
2.5.1.2 Ερώτημα 2. Κυπριακή Βιβλιοθήκη, ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή παραγωγή.....	31
2.5.1.3 Ερώτημα 3. Κυπριακή Βιβλιοθήκη: αναγκαστικά δανειστική, ή ανάπτυξη των κυπριακών βιβλιοθηκών	31
2.5.2 Θεσμικό πλαίσιο	32
2.5.2.1 Συνέργειες Κυπριακής Βιβλιοθήκης και των άλλων Κυπριακών βιβλιοθηκών	33
2.5.3 Στέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης	34
2.5.3.1 Άμεσες, προσωρινές λύσεις στο στεγαστικό της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.....	34
2.5.3.2 Οριστική λύση στο στεγαστικό της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.....	35
2.5.4 Ιεράρχηση προτεραιοτήτων	36
2.5.4.1 Ανάπτυξη Συλλογής	36
2.5.4.2 Υπηρεσίες σε χρήστες.....	37
2.5.4.3 Υπηρεσίες σε βιβλιοθήκες	37
2.5.5 Άμεσες ανάγκες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (2010)	37
2.5.5.1 Προσωπικό.....	37
2.5.5.2 Υποδομές.....	38
2.6 Βήμα 6. Προϋποθέσεις, ποσοτικές μετρήσεις και Βασικοί Δείκτες Απόδοσης	39
2.6.1 SWOT analysis	39
2.7 Ποσοτικές μετρήσεις και Βασικοί Δείκτες Απόδοσης (Key Performance Indicators).....	40
2.8 Βήμα 8. Χρονοδιαγράμματα και Κόστος.....	43
2.8.1 Κατανομή κόστους ανά έτος και δράση-λειτουργία	50
3 Παραρτήματα	51
3.1 Υπάρχουσα κατάσταση.....	51
3.1.1 Σύντομο ιστορικό.....	51
3.1.2 Σκοποί της ΚΒ	51
3.1.3 Στελέχωση	52
3.1.4 Στέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Σημερινή κατάσταση	52
3.1.4.1 Ιστορικό ατελέσφορων σεναρίων στέγασης	52
3.2 Πίνακας 1. Ποσοτικά δεδομένα Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών	54
3.3 Αποσπάσματα με βασικά μεγέθη από τις ετήσιες αναφορές Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών.	55
3.3.1 Esthonia. ANNUAL REPORT TO CENL 2009	55
3.3.2 NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY. LJUBLJANA, SLOVENIA.....	55
3.3.3 National Library of Latvia. ANNUAL REPORT TO CDNL 2009	55

3.3.4	NATIONAL LIBRARY OF LITHUANIA. BASIC STATISTICS IN 2008.....	56
3.3.5	National and University Library of Iceland. ANNUAL REPORT TO CENL 2008.....	57
3.3.6	THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY "St. KLIMENT OHRIDSKI" . Skopje, [F.Y.]* Republic of Macedonia	57
3.4	Βιογραφικά σημειώματα	58
3.5	Βιβλιογραφικές αναφορές	60
3.6	Προτεινόμενη Βιβλιογραφία.....	61

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης 2010-2014. Από την πραγματικότητα στο ιδεώδες, μέσω του εφικτού

Σύνοψη

1. Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης αποτελεί το πλαίσιο **αμοιβαίας δέσμευσης** μεταξύ **Πολιτείας και Κυπριακής Βιβλιοθήκης** για άμεση αναβάθμιση του ρόλου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.
2. Παράλληλα συνιστά **οδηγό και κείμενο βάσης** για την εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την έναρξη συγκεκριμένων δράσεων και λειτουργιών με άμεσα, ορατά και μετρήσιμα αποτελέσματα
3. Σταδιακά, από το πρώτο έτος εφαρμογής του σχεδίου και μέχρι το τέλος της πενταετίας η Κυπριακή Βιβλιοθήκη προβλέπεται να έχει εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις σε πόρους, θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων και δραστηριότητες ώστε να καταστεί αντάξια της Κύπρου και ισάξια των ομολόγων Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών.
4. Εντός της πενταετίας 2010-2014, η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα καταστεί **«κλασσική εθνική βιβλιοθήκη»** με πρώτιστη αποστολή τη **συγκέντρωση και διατήρηση της πνευματικής κληρονομιάς της γραμματειακής παραγωγής** της χώρας και της διεθνούς παραγωγή που αναφέρεται ή αφορά στην Κύπρο.
5. Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα αναλάβει δραστηριότητες σε συνεργασία με άλλες κατηγορίες βιβλιοθηκών της Κύπρου και του εξωτερικού, ώστε να αναδειχθεί στην επόμενη πενταετία 2015-2019 σε **«σύγχρονη εθνική βιβλιοθήκη»** ανάπτυξης υποδομών για βιβλιοθήκες, όπου η έμφαση δίνεται στο **συντονισμό, τη διευκόλυνση, την καθοδήγηση και την προσφορά υπηρεσιών προς βιβλιοθήκες**. Στο Σχέδιο τεκμηριώνεται η ανάγκη ενίσχυσης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σε: στελέχωση, εξοπλισμό, υποδομές, προσβάσεις, προϋπολογισμό, νομικό καθεστώς, κτηριακό, τεχνογνωσία, συνεργασίες.
6. Προτείνονται **συγκεκριμένες μετρήσεις μεγεθών, συγκριτικές αποτιμήσεις και Βασικοί Δείκτες Απόδοσης** που θα διευκολύνουν την αυτοαξιολόγηση και την ανάληψη βελτιωτικών δράσεων αλλά και την δικαιολόγηση της χρηματοδότησης από το Υπουργείο Παιδείας.
7. Περιλαμβάνεται **αναλυτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης** με βάση τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες που θα αναλαμβάνει κάθε χρόνο η Κυπριακή Βιβλιοθήκη.
8. Προτείνεται **σταδιακή αύξηση των διατιθέμενων πόρων** ώστε αφενός να απορροφηθούν χωρίς προβλήματα οι αυξανόμενοι πόροι και αφετέρου να μειωθεί το χάσμα μεταξύ Κυπριακής Βιβλιοθήκης και Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών.
9. Το κόστος για την εξαετία **2010-2015 εκτιμάται σε 6.5 εκατ. €**. Προβλέπεται πρόσληψη **είκοσι** περίπου επιστημόνων πληροφόρησης και άλλων ειδικοτήτων.
10. Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης εντάσσεται σε ένα ευρύτερο **σύστημα** και έναν ενιαίο χώρο βιβλιοθηκών, στον οποίο η αναβαθμισμένη Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα αποτελεί σημαντική συνιστώσα.
11. Για την επιτυχή υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης είναι απαραίτητη η υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων και συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών και φορέων.

Πρόλογος

Η μελέτη για το Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης απαρτίζεται από τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο - την Εισαγωγή - περιγράφεται το περιβάλλον των κυπριακών βιβλιοθηκών, εντός του οποίου τοποθετείται το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Ακολουθεί το ιστορικό της ανάθεσης για την εκπόνησή του και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη σύνταξή του.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιγράφει το ρόλο και τις λειτουργίες που θεωρείται, εν γένει, ότι επιτελούνται από μια εθνική βιβλιοθήκη. Περιλαμβάνει ενδεικτικές αναφορές σε κλασσικά τεκμήρια και οδηγούς γενικής αποδοχής για κατανόηση του εύρους των δραστηριοτήτων και λειτουργιών μιας εθνικής βιβλιοθήκης.

Στη συνέχεια αναλύει τη διαδικασία των επιλογών σε οκτώ διαδοχικές ενότητες, (2.1 – 2.8) βήμα προς βήμα. Παραθέτει τις πιθανές επιλογές (το «ιδεώδες») σε κατηγορίες δραστηριοτήτων - λειτουργιών μιας εθνικής βιβλιοθήκης (2.3). Συνδέει τις λειτουργίες με τις υπαρκτές ανάγκες της Κυπριακής «πραγματικότητας» (2.4) για να εντοπίσει σε κάθε περίπτωση αυτές που κρίνονται απόλυτα απαραίτητες για την άμεση ανάληψη δραστηριοτήτων από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη (το «εφικτό») και την ανάδειξή της σε ρόλο «εθνικής» υπηρεσίας-βιβλιοθήκης, όχι κατ' όνομα, αλλά με ουσιαστική προσφορά λειτουργιών εντός και εκτός της χώρας (υλοποίηση του «ιδεώδους»). Σε κάθε βήμα περιλαμβάνονται προτάσεις στρατηγικής ανάπτυξης και πρακτικές, η εφαρμογή των οποίων θα επιτρέψει την άμεση έναρξη δραστηριοτήτων και την παράδοση αποτελεσμάτων (τρόποι για την επίτευξη του «εφικτού»).

Η ενότητα 2.5 περιλαμβάνει την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, και τις άμεσες ανάγκες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

Η ενότητα 2.6 περιλαμβάνει τις προϋποθέσεις για την επιτυχία του σχεδίου, τα κρίσιμα σημεία και τις απαιτήσεις που συνιστούν τις αναγκαίες συνθήκες που πρέπει να εκπληρωθούν για την επιτυχή έκβαση και ανάλυση SWOT.

Στην ενότητα 1.1 παρουσιάζονται τα μεγέθη που θα καθορίσουν τους ποσοτικούς στόχους και τους μετρήσιμους δείκτες προόδου, με βάση τους οποίους η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα αυτοαξιολογηθεί, αλλά και με βάση τους οποίους η πολιτεία θα κρίνει για την επαλήθευση των προσδοκιών της.

Στην ενότητα 2.8 περιλαμβάνονται τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης σε μορφή Gant και Pert και επιχειρεί μια αρχική εκτίμηση κόστους.

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει ένα παράρτημα με ένα σύντομο ιστορικό της μέχρι τώρα εξέλιξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (3.1), όπου περιγράφεται η παρούσα κατάσταση (η πραγματικότητα, το «υφιστάμενον»). Ακολουθεί συγκριτικός πίνακας (3.2) και αποσπάσματα ετήσιων εκθέσεων (3.3) με ποσοτικά δεδομένα και χαρακτηριστικά του παρόντος επιπέδου ανάπτυξης εθνικών βιβλιοθηκών ευρωπαϊκών χωρών, για την αναγνώριση της αναγκαιότητας να αναβαθμιστούν άμεσα οι λειτουργίες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Στην ενότητα 3.4 παρατίθενται βιογραφικά των συντακτών και στις ενότητες 3.5 και 3.6 βιβλιογραφία.

1 Εισαγωγή

1.1 Σκοπός του Σχεδίου Ανάπτυξης

Σκοπός του παρόντος Σχεδίου Ανάπτυξης είναι:

- να αποτελέσει το πλαίσιο αμοιβαίας δέσμευσης μεταξύ Πολιτείας και Κυπριακής Βιβλιοθήκης για άμεση αναβάθμιση του ρόλου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης
- να εξελιχθεί σε οδηγό για την εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την έναρξη συγκεκριμένων δράσεων και λειτουργιών με άμεσα, ορατά και μετρήσιμα αποτελέσματα
- να αξιοποιηθεί ως κείμενο βάσης για την εξέλιξη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σε σύγχρονο οργανισμό, αντάξιο της Κύπρου και ισάξιο των ομολόγων Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών

Η πρόταση ωστόσο, δεν αφορά μόνον την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και τα αρμόδια όργανα της εκτελεστικής (Κυβέρνηση, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού) και νομοθετικής (Βουλή των Αντιπροσώπων) εξουσίας, αλλά και τους εμπλεκόμενους και απαραίτητους για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος παράγοντες, φορείς και άτομα, ήτοι Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων – Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ).

1.2 Το περιβάλλον των Κυπριακών βιβλιοθηκών

Η πρόταση αναγνωρίζει και λαμβάνει υπόψη τη σημαντική αργοπορία στην ανάπτυξη όχι μόνο της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, αλλά όλων σχεδόν των κατηγοριών βιβλιοθηκών, οι οποίες από άποψη συνεργασιών βρίσκονται στις αρχές του 1900 (απομόνωση, ανυπαρξία συνεργασίας στην καταλογογράφηση υλικού) και από άποψη υποδομών βρίσκονται στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (περιορισμένος αυτοματισμός, απουσία παροχής υπηρεσιών μέσω διαδικτύου). Παρά τις ορισμένες αξιέπαινες προθέσεις-προσπάθειες μεμονωμένων παραγόντων ή φορέων, η «βιβλιοθήκη» ως έννοια – λειτουργία - ρόλος - θεσμός βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο προτεραιοτήτων. Αυτό αποτελεί τον κανόνα. Οι ελάχιστες εξαιρέσεις (2-3 Ακαδημαϊκών) Βιβλιοθηκών που παρουσιάστηκαν την τελευταία δεκαετία επηρεάζονται με αρνητικά από την υφιστάμενη κατάσταση, αλλά ταυτόχρονα επηρεάζουν θετικά το περιβάλλον για βελτίωση των συνθηκών. Από τη μια δηλαδή ως εξαιρέσεις επιβεβαιώνουν τον κανόνα, αλλά από την άλλη τον αμφισβητούν. Αποδεικνύουν ότι αν εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις η συνολική κατάσταση μπορεί όχι απλώς να βελτιωθεί αλλά να ανατραπεί.

Παρά την απογοητευτική υπάρχουσα κατάσταση, ως άκρως θετικά στοιχεία μπορούν να θεωρηθούν:

1. Η ιδιαιτερότητα της κλίμακας της Κύπρου, η οποία εξασφαλίζει ευχέρεια στη επικοινωνία-συννενόηση ανθρώπων, οργανισμών, θεσμών.
2. Αυτή καθαυτή η υστέρηση ανάπτυξης, αφού είναι πλέον διαθέσιμα τα αποτελέσματα προηγούμενων ευρωπαϊκών εμπειριών. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό που απαιτείται είναι μόνον ο χρόνος προσαρμογής, εφαρμογής και αφομοίωσης και όχι πειραματισμού και ανάπτυξης που συνήθως είναι μεγαλύτερος.
3. Η εξέλιξη και διάδοση των τεχνολογιών πληροφόρησης που διευκολύνουν τη συνεργασία και η πολλαπλή αξιοποίηση των ίδιων πόρων που απελευθερώνουν δυναμικό για ουσιαστικότερες προσφορές-παρεμβάσεις της βιβλιοθήκης στην κοινωνία.

4. Η ανάδυση οργανωμένων και δυναμικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με εμπειρογμένη τη νοοτροπία διάχυσης της τεχνογνωσίας και διεύρυνσης της συνεργασίας επ' ωφελεία όλων των συνεργαζομένων φορέων και χρηστών.
5. Η ύπαρξη πλέον στην Κύπρο κρίσιμης μάζας κυπρίων εκπαιδευμένων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης, με σχετική εμπειρία και κυρίως οι καλές σχέσεις μεταξύ των στελεχών διαφορετικών φορέων που θα κληθούν να υλοποιήσουν το έργο της ανάπτυξης των βιβλιοθηκών και να αναδείξουν τον αναβαθμισμένο ρόλο της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Αυτές οι σχέσεις θα πρέπει να θεωρηθούν και να διατηρηθούν ως κεφάλαιο, το οποίο δεν μπορεί ούτε να αποσβεστεί, αλλά ούτε να υποκατασταθεί. Και τούτο ακριβώς το καθιστά πολύτιμο. Την ευθύνη διατήρησης αυτού του κεφαλαίου δεν έχει μόνο η πολιτεία με τα συντεταγμένα όργανα αλλά και οι καθέκαστα εμπλεκόμενοι φορείς και άτομα.

Η αναφορά στις υπόλοιπες κυπριακές βιβλιοθήκες και η σύνδεσή τους με την αναβάθμιση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης είναι επιβεβλημένη από τη «φύση των πραγμάτων». Οι κυπριακές βιβλιοθήκες αποτελούν **ένα από τα περιβάλλοντα λειτουργίας και δράσης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης**, από τα οποία μπορεί (και πρέπει) να αντλεί δυναμικό, να αξιοποιεί υποδομές και να απορροφά τεχνογνωσία, αλλά στα οποία οφείλει, ταυτοχρόνως, να διοχετεύει την εμπειρία που θα συσσωρεύει και να προσφέρει υπηρεσίες. Για την ανάπτυξη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης μπορούν να αξιοποιηθούν και να αφομοιωθούν οι υφιστάμενες στο περιβάλλον των κυπριακών βιβλιοθηκών υποδομές ώστε να καταστεί δυνατόν η ίδια να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των υπόλοιπων βιβλιοθηκών. Η αρχή των συγκοινωνούντων δοχείων βρίσκει πλήρη εφαρμογή στο σύστημα βιβλιοθηκών οποιασδήποτε χώρας. Δεν υπάρχουν χώρες όπου ευημερούν μεν οι διάφορες κατηγορίες βιβλιοθηκών και υστερεί η εθνική βιβλιοθήκη τους ή το αντίθετο.

1.3 Σχετικά με την ανάθεση και την εκπόνηση του Σχεδίου Ανάπτυξης

Η ευθύνη για την εκπόνηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης ανατέθηκε από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού Καθηγητή κ. Ανδρέα Δημητρίου στον Δρα. Φίλιππο Τσιμπόγλου¹, Διευθυντή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, ο οποίος ζήτησε την ενεργό συμβολή του κ. Ανδρέα Κ. Ανδρέου, Λειτουργού - Βιβλιοθηκονόμου από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και τη συνεργασία του Δρα. Αντώνη Μαραθεύτη, Διευθυντή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, σε σύσκεψη που έλαβε χώρα στις 17/12/2008 στο Υπουργείο με τη Συμβουλευτική Επιτροπή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (Πρακτικά Συμβουλευτικής Επιτροπής Κυπριακής Βιβλιοθήκης ημερ. 17.12.08).

Η μελέτη για το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης εκπονήθηκε αφιλοκερδώς από την ομάδα σύνταξης, στο πλαίσιο της προσφοράς των ιδίων αλλά και της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου προς την κυπριακή κοινωνία.

Η σύνταξη του Σχεδίου Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης πραγματοποιήθηκε παράλληλα

α) με την ανάπτυξη και διεύρυνση του «Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» (ΣΚΑΒ) και

β) τη σύνταξη του πλαισίου δράσης του «Συμβουλίου Βιβλιοθηκών Κύπρου», ώστε αφενός να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον από το οποίο η Κυπριακή Βιβλιοθήκη μπορεί να επωφεληθεί και αφετέρου η αναβαθμισμένη λειτουργία της να ενταχθεί στο πλαίσιο ανάπτυξης όλων των κατηγοριών βιβλιοθηκών της

¹ Σύντομα βιογραφικά στο Παράρτημα, ενότητα 3.1.1

Κύπρου, να αποφευχθούν επικαλύψεις σε ρόλους και δράσεις και να εντοπισθούν οι συμπληρωματικότητες.

Το Σχέδιο υποβλήθηκε για σχόλια στην Συμβουλευτική Επιτροπή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και στη συνέχεια στον ΥΠΠ για επεξεργασία και υποβολή στα αρμόδια όργανα. Η έγκρισή του Σχεδίου αναμένεται να δεσμεύσει κάθε μέρος να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του για την επιτυχή υλοποίησή του.

1.4 Η ακολουθούμενη μεθοδολογία, συστημική προσέγγιση

Το συγκεκριμένο Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης εντάσσεται λειτουργικά σε ένα ευρύτερο σχέδιο ανάπτυξης των Κυπριακών Βιβλιοθηκών. Αυτό το ευρύτερο πλαίσιο περιγράφεται σε πρόταση που έχει υποβληθεί στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού² και βρίσκεται υπό διαβούλευση από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η ομάδα εκπόνησης του Σχεδίου Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης επιχειρεί μια *συστημική* προσέγγιση στο ζήτημα της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

- Εκλαμβάνει την Κυπριακή Βιβλιοθήκη ως διακριτή οντότητα, η οποία διεθνώς ανήκει στην ειδική κατηγορία των εθνικών βιβλιοθηκών.
- Θεωρεί ότι η Κυπριακή Βιβλιοθήκη δρα ως ενεργός συνιστώσα του *συστήματος* των κυπριακών βιβλιοθηκών, εξυπηρετώντας και θεραπεύοντας τις τοπικές ανάγκες, εντασσόμενη στον ευρωπαϊκό χώρο, αξιοποιώντας υφιστάμενες υποδομές και προσφέροντας νέες σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.
- Θεωρεί ότι το πρόβλημα της Κυπριακής Βιβλιοθήκης δεν είναι μόνον στεγαστικό-κτηριακό ή μόνον στελέχωσης προσωπικού ή μόνον προϋπολογισμού ή μόνον ανάπτυξης συλλογής. Είναι όλα τα προηγούμενα και πρωτίστως οντολογικό και θεσμικό.
- Αναδεικνύει τις βασικές λειτουργίες που πρέπει να σχεδιαστούν, να αναληφθούν και να αναπτυχθούν άμεσα και θέτει τις προτεραιότητες, τις προοπτικές αλλά και τις προϋποθέσεις.
- Αντιλαμβάνεται την αργοπορία που έχει υπάρξει στην ανάπτυξη βασικών λειτουργιών και υπηρεσιών εθνικής βιβλιοθήκης και πραγματεύεται εφικτούς τρόπους αξιοποίησης υφιστάμενων συνεργιών για άμεση βελτίωση της κατάστασης και ανάδειξη ορατών αποτελεσμάτων.
- Η ένταξη του προβλήματος στο πλαίσιο του συστήματος Κυπριακών Βιβλιοθηκών, συμβάλλει στην ανάδυση κοινών προβλημάτων, που απαντώνται και σε άλλες κατηγορίες βιβλιοθηκών (Ακαδημαϊκές, Δημοτικές, Σχολικές). Η συστημική θεώρηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η φύση ορισμένων προβλημάτων της Κυπριακής Βιβλιοθήκης καθιστά αδύνατη τη λύση σε επίπεδο μεμονωμένης βιβλιοθήκης. Με μια

² Η πρόταση «Δικτύωση Κυπριακών Βιβλιοθηκών» (Τσιμπόγλου 2008:1-16) είχε ανατεθεί απευθείας στον Δρα. Φίλιππο Χ. Τσιμπόγλου από τον προηγούμενο Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού κ. Άκη Κλεάνθους, κατά τη διάρκεια συνάντησης εργασίας, στην οποία ο ΥΠΠ είχε προσκαλέσει τους εκπροσώπους των εμπλεκόμενων φορέων και ιδρυμάτων της χώρας. Η συνάντηση έλαβε χώρα στις 20 Νοεμβρίου 2007, στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΥΠΠ. Η πρόταση έχει κοινοποιηθεί σε όλους τους εκπροσώπους των εμπλεκόμενων μερών, ήτοι τους Πρυτάνεις Πανεπιστημίων δημοσίων και ιδιωτικών για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και το Σύνδεσμο Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, την Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων για τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες, τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του ΥΠΠ για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες, την Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης για ενημέρωση των μελών της. Οι διαβουλεύσεις περιλαμβάνουν συναντήσεις μελών του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με εκπροσώπους από κάθε ένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

ευρύτερη θεώρηση, στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι λύσεις δεν είναι εφικτές σε επίπεδο μεμονωμένης βιβλιοθήκης, ούτε καν εντός της κατηγορίας βιβλιοθηκών, αλλά στη συνεργασία και το συντονισμό διαφορετικών κατηγοριών βιβλιοθηκών, σε ένα πλαίσιο συστηματικών συνεργατικών δράσεων και μιας ευρύτερης κυβερνητικής πολιτικής για τις Βιβλιοθήκες μεσο-μακροπρόθεσμης διάρκειας και βάθους ορίζοντα.

- Φιλοδοξεί η αποδοχή και η επιτυχία του σχεδίου ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης να συντελέσει στην ανάπτυξη και των άλλων κατηγοριών βιβλιοθηκών και να επιτρέψει στην πολιτεία να ακολουθήσει την εφαρμογή ανάλογης πολιτικής για τα αρχεία και τα μουσεία της χώρας, ώστε να συμβάλλει στην προετοιμασία για την υλοποίηση του ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου πληροφόρησης (γνώσης, μνήμης, πολιτισμού)³.
- Το Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης καλύπτει την πενταετία 2010- 2014. Αναμένεται να λειτουργεί ως οδηγός για την αξιολόγηση στην επίτευξη των στόχων. Ανάλογα με τον ετήσιο βαθμό προόδου θα τυγχάνουν προσαρμογής τόσο οι στόχοι όσο και οι προϋποθέσεις για το επόμενο χρονικό διάστημα, ώστε η πορεία προόδου να μην εγκαταλειφθεί λόγω πιθανών συγκυριακών ετήσιων αποκλίσεων, αλλά να εξασφαλιστεί εντός της πενταετίας η επίτευξη των στρατηγικών στόχων, που είναι η ουσιαστική αναβάθμιση του ρόλου και των λειτουργιών-υπηρεσιών της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

³ Βλέπε πρωτοβουλία «i2010: Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας», όπως δημοσιεύθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας το Φεβρουάριο του 2005 - http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/job_creation_measures/c11328_el.htm

2 Η διαδικασία των επιλογών σε οκτώ βήματα

Για τη σύνταξη του Σχεδίου ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

1. Βήμα 1. Εξετάζεται η διεθνής **βιβλιογραφία** και πρακτική για τη διερεύνηση των **πιθανών ρόλων** που μπορεί να αναλάβει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη.
2. Βήμα 2. Επιλέγεται ο ρόλος ή ο **τύπος εθνικής βιβλιοθήκης** που κρίνεται κατάλληλος για τις συγκεκριμένες συνθήκες της Κύπρου και τις ανάγκες που καλείται να καλύψει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη σε **εθνικό και διεθνές επίπεδο**.
3. Βήμα 3. Εξετάζονται οι **πιθανές λειτουργίες** που αντιστοιχούν στο **ρόλο** που επιλέχθηκε.
4. Βήμα 4. Αναλύονται οι αναγκαίες **λειτουργίες** και **δραστηριότητες** για την εξασφάλιση του ρόλου
5. Βήμα 5. Προσδιορίζεται η ιεράρχηση προτεραιοτήτων.
6. Βήμα 6. Ορίζονται οι **στόχοι** που πρέπει να επιδιωχθούν και οι ποιοτικοί και ποσοτικοί **δείκτες** που θα κρίνουν το ποσοστό επίτευξης.
7. Βήμα 7. Ανιχνεύονται και προσδιορίζονται οι **προϋποθέσεις** που πρέπει να εκπληρωθούν για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος, παρατίθεται μια σύντομη ανάλυση SWOT, προσδιορίζονται οι **ποσοτικές μετρήσεις** και οι βασικοί **δείκτες απόδοσης**.
8. Βήμα 8. Περιγράφεται το **χρονοδιάγραμμα** εφαρμογής και επιχειρείται μια πρώτη εκτίμηση του **κόστους** υλοποίησης.

2.1 Βήμα 1. Ο ρόλος ή οι ρόλοι μιας εθνικής βιβλιοθήκης; Τύποι εθνικών βιβλιοθηκών

Ο ορισμός της UNESCO για την έννοια της εθνικής βιβλιοθήκης, παρότι έχει διατυπωθεί πριν από σαράντα χρόνια (και άρα είναι ελλιπής) μπορεί ακόμη να φανεί εξαιρετικά χρήσιμος. Είναι εμφανές ότι θέτει την πρωταρχική έμφαση σε λειτουργίες που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά σε έργα λόγου και δευτερευόντως σε λειτουργίες που αναφέρονται σε υποδομές.

[Ανεξάρτητα από την επωνυμία που φέρουν, εθνικές είναι οι βιβλιοθήκες οι οποίες είναι υπεύθυνες για την απόκτηση και συντήρηση αντιτύπων όλων των σημαντικών **έργων, που δημοσιεύονται στη χώρα** και λειτουργούν ως **κατά νόμο κατατετήρια** ή με άλλη ρύθμιση. Κανονικά αναλαμβάνουν επίσης την εκτέλεση ορισμένων από τις ακόλουθες λειτουργίες: **παράγουν την εθνική βιβλιογραφία**, δημιουργούν και διατηρούν ενήμερη μεγάλη και αντιπροσωπευτική **συλλογή ξένης γραμματείας**, που περιλαμβάνει συνήθως **βιβλία και άλλο πληροφοριακό υλικό για τη χώρα**, δρουν ως **εθνικό βιβλιογραφικό πληροφοριακό κέντρο**, συντηρούν **συλλογικούς καταλόγους**, δημοσιεύουν **αναδρομική εθνική βιβλιογραφία**. Βιβλιοθήκες, οι οποίες φέρουν την επωνυμία «εθνική» αλλά οι λειτουργίες τους δεν αντιστοιχούν στους παραπάνω ορισμούς, δεν πρέπει να τοποθετούνται στην κατηγορία των «εθνικών βιβλιοθηκών»]. (Schick 1971, XXV:2-11) [απόδοση, έμφαση: Φίλιππος Τσιμπούλου]

Σύμφωνα με τους (Log and Sonnekus 1997a) διακρίνονται τρεις τύποι-διαστάσεις του ρόλου μιας εθνικής βιβλιοθήκης.

1. **Τύπος 1. «Κλασική εθνική βιβλιοθήκη»: Συγκέντρωση διατήρηση της πνευματικής κληρονομιάς:** Έμφαση δίδεται στην συγκέντρωση της γραμματειακής παραγωγής της χώρας και στους θησαυρούς των έργων λόγου. Ο τύπος αυτός αντιστοιχεί

περισσότερο στην παλαιότερη, «κλαστική» αντίληψη για την εθνική βιβλιοθήκη. Το βάρος των δραστηριοτήτων επικεντρώνεται στην ανάπτυξη και φροντίδα της συλλογής.

2. **Τύπος 2. «Σύγχρονη εθνική βιβλιοθήκη»: Ανάπτυξη υποδομών για βιβλιοθήκες:** Έμφαση δίνεται στο συντονισμό, τη διευκόλυνση, την καθοδήγηση και την προσφορά υπηρεσιών προς βιβλιοθήκες. Συνιστά πιο σύγχρονη προσέγγιση. Βασικός ρόλος η ανάδειξη ηγεσίας. Οι υπηρεσίες προς βιβλιοθήκες αποτελούν τον κεντρικό στόχο.
3. **Τύπος 3. «Συμπιεσμένη εθνική βιβλιοθήκη»: Περιεκτική εθνική υπηρεσία:** Περιορίζεται (πολλές φορές αναγκαστικά) στην προσφορά υπηρεσιών προς τελικούς χρήστες (πρόσωπα), όχι μόνον σε ένα αναγνωστήριο μιας πρωτεύουσας, αλλά σε όλη τη χώρα. Ο τύπος αυτός συναντάται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι υπηρεσίες προς τον πληθυσμό είναι το κεντρικό μέλημα.

Ο κατάλογος των βιβλιογραφικών παραπομπών με τις λειτουργίες των Εθνικών Βιβλιοθηκών θα μπορούσε να επεκταθεί και να εμπλουτιστεί και με νεότερη βιβλιογραφία. Το ζητούμενο, εντούτοις, δεν είναι η εξαντλητική βιβλιογραφική κάλυψη του θέματος αλλά η εξάντληση των ευκαιριών και δυνατοτήτων ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

Ασφαλώς υπάρχουν και άλλα τυπολογικά κριτήρια και ιδιαιτερότητες για ομαδοποιήσεις των Εθνικών Βιβλιοθηκών και των διαφόρων ρόλων που επιτελούν. Οι περισσότερες ιδιαιτερότητες είναι αποτελέσματα ιστορικών συνθηκών και εθνολογικών διαφοροποιήσεων. Για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο εκτός από τη Βρετανική Βιβλιοθήκη (<http://www.bl.uk/>) λειτουργούν παράλληλα η Εθνική Βιβλιοθήκη της Σκωτίας (<http://www.nls.uk/>) και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ουαλίας στο Aberystwyth (<http://www.llgc.org.uk/>). Στην Ισπανία λειτουργεί μια Εθνική Βιβλιοθήκη (<http://www.bne.es/>), η οποία καλύπτει υλικό τουλάχιστον για τις τέσσερις γλώσσες (Καστιλιάνικα, Γκαλέκο, Καταλανικά, Βασκικά) και εκπροσωπεί τις 17 συνταγματικά αναγνωρισμένες αυτόνομες κοινότητες της Ισπανίας με τις διαφορετικές ιστορικές διαδρομές τους. Η Γερμανία διέθετε τρεις εθνικές Βιβλιοθήκες (Φραγκφούρτη, Βερολίνο, Λειψία, (<http://www.d-nb.de/>, ενώ από το 2006 η «Die Deutsche Bibliothek» είναι ένας οργανισμός με τρία παραρτήματα) και η Ιταλία οκτώ βιβλιοθήκες που εκτελούν ρόλους και λειτουργίες Εθνικής Βιβλιοθήκης, συγκεκριμένα: Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze (<http://www.bncf.firenze.sbn.it/>), Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio Emanuele II di Roma (<http://www.bncrm.librari.beniculturali.it/>), Biblioteca Nazionale Saggiropa Visconti di Bari, Biblioteca Nazionale di Cosenza, Biblioteca Nazionale di Potenza, Biblioteca Nazionale Braidense di Milano, Biblioteca Nazionale Vittorio Emanuele III di Napoli (<http://www.bnnonline.it/>), Biblioteca Nazionale Marciana di Venezia (Pirola 2009). Οι ΗΠΑ δεν έχουν τυπικά εθνική βιβλιοθήκη, αλλά ουσιαστικά ένα μέρος των πολυπληθών και πολυσχιδών δραστηριοτήτων της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress <http://www.loc.gov/>) συνιστούν λειτουργίες εθνικής βιβλιοθήκης. Από την άλλη πλευρά μία ακόμη ιδιαιτερότητα που απαντάται σε ορισμένες χώρες είναι η συνύπαρξη πανεπιστημιακής και εθνικής βιβλιοθήκης: Μέχρι το 2008 η Εθνική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Ισραήλ (The Jewish National and University Library <http://www.jnul.huji.ac.il/>) με τριπλό ρόλο πανεπιστημιακής, εθνικής και βιβλιοθήκης της εβραϊκής διασποράς, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Φινλανδίας και οι Βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι (the National Library of Finland and University of Helsinki Libraries <http://www.nationallibrary.fi/>), η Βασιλική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Δανίας (Copenhagen University Library and the Royal Library <http://www.kb.dk/da/index.html>), καθώς και οι εθνικές και πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες της Σλοβενίας (National and University Library <http://www.nuk.uni-lj.si/>), της Κροατίας (National and University Library in Zagreb <http://www.nsk.hr/>), της Ισλανδίας (<http://www.landsbokasafn.is/>) κλπ. Ανάλογη περίπτωση συνδυασμού διαφορετικών λειτουργιών παρουσιάζει η πολύ δραστήρια (Εθνική) Βιβλιοθήκη και Αρχεία του Καναδά

(<http://www.collectionscanada.gc.ca/>). Στο Σχέδιο Ανάπτυξης η έμφαση δίνεται **στις λειτουργίες που εκτελούνται από τις εθνικές βιβλιοθήκες και οφείλουν να εκτελούνται και στην Κύπρο** και όχι στα σχήματα που για ιστορικούς λόγους προέκυψαν στις χώρες που προαναφέρθηκαν καθώς και σε άλλες.

2.2 Βήμα 2. Επιλογή-αποδοχή του τύπου εθνικής βιβλιοθήκης. Το πέρασμα στον πρώτο τύπο

Το πρώτο ζήτημα αντλείται από την παρουσίαση των τριών τύπων εθνικών βιβλιοθηκών κατά Log και Sonnekus: Η επιλογή του τύπου που θα επιδιώξει να αναπτύξει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη στο επόμενο διάστημα των πέντε χρόνων που καλύπτει το Σχέδιο Ανάπτυξης.

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν πρέπει να περιοριστεί στον τρίτο τύπο της «συμπιεσμένης εθνικής βιβλιοθήκης», αυτόν που δίδει έμφαση στον πληθυσμό και τον τελικό χρήστη και όχι στην εθνική συλλογή και τις υπηρεσίες προς τις βιβλιοθήκες. Ο τύπος αυτός καλύπτει κυρίως ανάγκες **σε αναπτυσσόμενες χώρες**, που συνήθως χαρακτηρίζονται από μεγάλο ποσοστό αναλφαβητισμού, ελλιπές δίκτυο εκπαιδευτικών μονάδων, δυσκολίες στη μετακίνηση των δυνητικών χρηστών, έλλειψη γενικότερων υποδομών, παράδοσης στον προφορικό αλλά όχι στον γραπτό λόγο κ.α. καταστάσεις, τις οποίες ο συγκεκριμένος τύπος εθνικής βιβλιοθήκης επιχειρεί να καλύψει, υποκαθιστώντας ενδεχομένως μερικώς τις εν ανεπαρκεία υπηρεσίες του υφιστάμενου εκπαιδευτικού συστήματος. Παρά τις όποιες θεμιτές ανησυχίες και προσπάθειες βελτίωσης και μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος, η περίπτωση της Κύπρου δεν εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία του τρίτου τύπου εθνικής βιβλιοθήκης.

Άμεσος και εφικτός στόχος της πενταετίας μπορεί να αποτελέσει η εξασφάλιση των χαρακτηριστικών του πρώτου τύπου, δηλαδή της **«κλασσικής» εθνικής βιβλιοθήκης**. Συγκεκριμένα πρέπει να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στη Κυπριακή Βιβλιοθήκη τη συστηματική συγκέντρωση, διατήρηση και οργάνωση της πνευματικής κληρονομιάς. Υιοθετώντας τον ορισμό της UNESCO, η έμφαση των δραστηριοτήτων πρέπει αυτή την πενταετία να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη και φροντίδα της συλλογής. Η ανάπτυξη και παγίωση διαδικασιών και μηχανισμών θα αποτελέσουν τη σταθερή βάση που απαιτείται για τη **μετεξέλιξη στον δεύτερο τύπο της ανάπτυξης υποδομών**.

Για την επιλογή του πρώτου τύπου της συγκέντρωσης της γραμματειακής παραγωγής της χώρας που αποτελούν τους θησαυρούς των έργων λόγου, συνηγορεί το γεγονός ότι η παρούσα συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης δεν μπορεί επ' ουδενιά περιπτώσει να συγκριθεί σε όγκο, ποικιλότητα, βαθμό κάλυψης, βάθος χρόνου, βάθος επεξεργασίας κλπ. με ομόλογες συλλογές Εθνικών Βιβλιοθηκών άλλων κρατών. Η σύγκριση σε απόλυτους αριθμούς είναι αμείλικτη και σε σχετικούς αριθμούς θλιβερή. Η παρούσα συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης βρίσκεται στο υποοικονομικό (1/20) άλλων μικρών Ευρωπαϊκών κρατών, σε αναλογία ως προς μεγέθη όπως ο πληθυσμός, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, οι αιώνες ιστορίας του τόπου κλπ. (βλ. 3.2 συγκριτικό πίνακα 1). Μπορεί ωστόσο η υπάρχουσα συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης να ενισχυθεί και να αποτελέσει αξιόλογη αρχή για την επαρκή κάλυψη της γραμματείας που έχει παραχθεί στη χώρα (επιδίωξη για κάλυψη 100%) και στο εξωτερικό και αφορά ή ενδιαφέρει την Κύπρο.

Από μόνη της αυτή η εξέλιξη δημιουργεί πιέσεις αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί και τη δυναμική αλληλουχία των λύσεων. Η δημιουργία συλλογής σημαίνει ανάγκη ενημέρωσης για τις εκδόσεις, διαδικασίες και μηχανισμούς επιλογής των εκδόσεων, παραγγελιών, παραλαβών, λειτουργίες εντατικής και σε βάθος βιβλιοθηκονομικής επεξεργασίας, θεματικής ταξινόμησης, ταξινόμησης, χρήσης, φθοράς, αντικατάστασης κλπ. άρα και ανάγκη πρόσληψης ανθρώπων και απόκτησης ή χρήσης χώρων, καθώς και ανάπτυξης τεχνικών αλλά και νοητικών υποδομών (π.χ. πολιτικές

καταλογογράφησης). Σταδιακά θα αφομοιώνεται η απαραίτητη τεχνογνωσία και κουλτούρα και παράλληλα θα δημιουργούνται οι συνθήκες για την εξέλιξη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης στο δεύτερο τύπο της «σύγχρονης» εθνικής βιβλιοθήκης.

Επισημαίνεται ωστόσο ότι για ορισμένες λειτουργίες, όπως αυτές της προσφοράς υπηρεσιών προς βιβλιοθήκες, του συντονισμού, της διευκόλυνσης, της καθοδήγησης δεν αρκεί ένας νόμος ή μια γενναία χρηματοδότηση. Απαιτείται ο ασυμπίεστος χρόνος για την παγίωση της τεχνογνωσίας και της κουλτούρας που θα διαχυθεί στον οργανισμό και θα αφομοιωθεί από τους ανθρώπους του. Οι ρόλοι αυτοί δεν εκχωρούνται απλά νομοθετικά, αλλά, με την πάροδο των χρόνων και τη συνεχή επιβεβαίωση των θεσμών καθίστανται αποδεκτοί από το περιβάλλον. Η θεσμοθέτηση και η εξασφάλιση επαρκών προϋπολογισμών συνιστούν αναγκαίες αλλά όχι και ικανές συνθήκες επιτυχίας.

Για την προετοιμασία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης ώστε να μπορέσει να αναλάβει το ρόλο της «σύγχρονης» εθνικής βιβλιοθήκης, οι δραστηριότητες που θα αναληφθούν δεν πρέπει να περιοριστούν στα καθήκοντα μιας κλασσικής εθνικής βιβλιοθήκης. Θα πρέπει πολύ ενωρίς, εντός της πενταετίας και όταν το επιτρέψει η αριθμητική και επιστημονική επάρκεια της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, να ξεκινήσει και στη συνέχεια να θεσμοθετηθεί διαδικασία διαλόγου μεταξύ της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και των ενδιαφερομένων κατηγοριών βιβλιοθηκών σε επίπεδο Κύπρου. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να εξασφαλιστεί η συνεχής ανάπτυξη των πραγματικών αναγκών των βιβλιοθηκών και των καιριών (παραμελημένων) βιβλιοθηκονομικών ζητημάτων σε εθνικό επίπεδο (σε Κύπρο και Ελλάδα π.χ. συνεργατική καταλογογράφηση, υιοθέτηση διεθνών προτύπων, εκπόνηση πολιτικής καθιέρωσης αποδόσεων, τοπική εφαρμογή και διεθνής προώθηση των αποτελεσμάτων, κλπ.). Θα καταστεί έτσι δυνατός ο σχεδιασμός συνεργατικών δράσεων και η κατανομή ρόλων μεταξύ των κυπριακών βιβλιοθηκών για την επίτευξη κοινών στόχων και την επίλυση κοινών ή γενικότερων προβλημάτων που δεν επιλύονται σε επίπεδο μεμονωμένων βιβλιοθηκών. Από την επιτυχή προώθηση αυτών των ζητημάτων εξαρτάται η αναγνώριση του πραγματικού-ηγετικού ρόλου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης μεταξύ των βιβλιοθηκών της χώρας. Μέχρι να επιτευχτεί από τη Κυπριακή Βιβλιοθήκη αυτός ο επιδιωκόμενος βαθμός επάρκειας, η βιβλιοθηκονομική ανάπτυξη της Κύπρου δεν πρέπει να σταματήσει. Θα συνεχίζονται οι υποστηρικτικές δράσεις και πρωτοβουλίες του διευρυμένου Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, θα επιδιωχθεί η σύσταση Συμβουλίου Βιβλιοθηκών και προς αυτή την κατεύθυνση θα επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης στην απορρόφηση των θετικών αποτελεσμάτων.

2.3 Βήμα 3. Πληροφοριακές ανάγκες και λειτουργίες βιβλιοθήκης σε εθνικό επίπεδο

Στην κλασσική αναφορά του για λογαριασμό της UNESCO, ο Maurice Line (πρώην Γενικός Διευθυντής της Βρετανικής Βιβλιοθήκης) ξεκινώντας από τις ανάγκες που απαντώνται σε εθνικό μάλλον, παρά σε τοπικό επίπεδο, διακρίνει και αναλύει τους ακόλουθους ένδεκα τύπους εθνικών πληροφοριακών αναγκών και λειτουργιών (Line 1989, PGI-89/WS/9:1-62):

1. Δημιουργία και συντήρηση συλλογής τεκμηρίων εθνικού ενδιαφέροντος και σπουδαιότητας.
2. Κάλυψη βιβλιογραφικών αναγκών: δημιουργία καταλόγων δημοσιευμάτων και πρόσβαση.
3. Συνολική Συλλογή Επικράτειας: (Document provision: the national resource).
4. Πρόσβαση στα δημοσιεύματα. Η πρόσβαση αναφέρεται και σε χρήστες άλλων χωρών αλλά και σε μελλοντικούς χρήστες.

5. Ανταλλαγές δημοσιευμάτων. Διάθεση του πλεονάζοντος υλικού μέσω αναδιανομής σε βιβλιοθήκες της χώρας.
6. Πρόσβαση στην πληροφορία. Σε οποιαδήποτε από τις τρεις μορφές: (α) πρωτογενή πληροφορία (β) επεξεργασμένη πληροφορία (γ) πληροφοριακών οδηγιών.
7. Υπηρεσίες σε Βιβλιοθήκες και Κέντρα Πληροφόρησης.
8. Ηγεσία και καθοδήγηση, παροχή συμβουλών σε βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης για να επιτελούν αποτελεσματικότερα το έργο τους.
9. Σχεδιασμός και συντονισμός, θεσμοθετημένες διαδικασίες και μηχανισμούς λήψης αποφάσεων.
10. Εκπαίδευση και κατάρτιση. Εξασφάλιση επαρκούς γνώσης σχετικά με τις βιβλιοθηκονομικές και πληροφοριακές εργασίες.
11. Έρευνα και ανάπτυξη.

2.4 Βήμα 4. Ανάλυση των λειτουργιών και δραστηριοτήτων

Στη συνέχεια αναλύονται οι λειτουργίες και οι δραστηριότητες, ώστε να καταστεί δυνατή η επιλογή όσων κατά προτεραιότητα θα αναπτυχθούν στην πενταετία 2010-2014.

Έχοντας ήδη διευκρινίσει τον τύπο ανάπτυξης που θα επιδιωχθεί για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη (βήμα 2), ουσιαστικά έχει προσδιοριστεί και το πλαίσιο των λειτουργιών που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν (βήμα 3). Η ανάλυση των λειτουργιών και δραστηριοτήτων μιας εθνικής βιβλιοθήκης αυτού του τύπου («κλασική εθνική βιβλιοθήκη») είναι απαραίτητη για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων.

Η επιλογή δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας άκριτης στόχευσης του ιδεώδους, που ενδεχομένως περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες και τις δραστηριότητες που αναφέρονται και πιθανόν και άλλες. Οι δραστηριότητες, όπως και οι ρόλοι, πρέπει όχι μόνο απλώς να αναθέτονται ή να αναλαμβάνονται αλλά και αναπτύσσονται και να εκτελούνται από μια εθνική βιβλιοθήκη.

2.4.1 Δημιουργία και συντήρηση συλλογής τεκμηρίων εθνικού ενδιαφέροντος και σπουδαιότητας

Ο Line αναφέρει «Στα τεκμήρια περιλαμβάνονται: (α) δημοσιεύσεις όχι μόνο συμβατικού έντυπου υλικού καθώς και γκριζα βιβλιογραφία και οπτικοακουστικό υλικό, (β) αδημοσίευτα τεκμήρια όπως χειρόγραφα και οπτικοακουστικές καταγραφές.» (Line 1989, PGI-89/WS/9:1-62).

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη είναι υπεύθυνη για τη συγκέντρωση, οργάνωση και διάθεση της εκδοτικής παραγωγής της χώρας και πληροφοριακών πηγών που αφορούν τη χώρα, και τη διαφύλαξη αυτών για τις επόμενες γενεές (Νόμος 51/1987). Στα τεκμήρια της συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης πρέπει να περιλαμβάνονται:

1. **Δημοσιεύσεις συμβατικού έντυπου υλικού (βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων) εντός της χώρας.** Χαρακτηρίζονται ως ουσιαστική για τις πληροφοριακές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο και απόλυτα συμβατή με τον τύπο ανάπτυξης που επιλέγηκε.

Η ετήσια εγχώρια παραγωγή αυτής της κατηγορίας πλησιάζει τους 1.000 τίτλους βιβλίων. Η διαδικασία εντοπισμού διευκολύνεται με την υποχρεωτική κατά νόμο κατάθεση και τη χορήγηση διεθνών προτύπων αριθμών τεκμηρίων (ISBN, ISSN, ISMN). Η κάλυψη στα βιβλία αυτής της κατηγορίας προσεγγίζει το 100%. Ο στόχος είναι να συνεχιστεί ο υψηλός βαθμός κάλυψης και να επεκταθεί σε προηγούμενα έτη. Για τα υπόλοιπα είδη βιβλίων ο στόχος μπορεί να είναι αριθμητικός π.χ. 5000-10000 τίτλοι ή

αναλογικός π.χ. τριπλασιασμός σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (βλ. επίσης ενότητα 2.4.1.1). Ο εντοπισμός των ελλείψεων των παρελθουσών δεκαετιών μπορεί να συνεπικουρηθεί από την Κυπριακή Βιβλιογραφική Εταιρία, βιβλιοπωλεία εξειδικευμένα σε κυπριακές εκδόσεις και μεμονωμένους ερευνητές των κυπριακών γραμμάτων. Η κάλυψη αυτών των κενών με αντίτυπα, μπορεί να προέλθει είτε μαζικά, δηλαδή με την απόκτηση σημαντικών συλλογών ιδιωτών είτε μέσω δωρεών⁴ είτε μέσω αγορών και επιλεκτικά μέσω δημοπρασιών. Τέτοιες αγορές θα αποδειχθούν πολύτιμες για την αριθμητική ανάπτυξη της συλλογής αλλά κυρίως για την ποιοτική της εξέλιξη. Για τους παραπάνω λόγους θα πρέπει πέραν του τακτικού προϋπολογισμού που προορίζεται για προβλεπόμενες αγορές υλικού, να βρίσκεται στη διάθεση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, σε μόνιμη βάση, ένα επιπλέον κονδύλι ώστε ανά πάσα στιγμή να είναι σε θέση να δρα εύκολα, εγκαίρως και αποτελεσματικά για να επωφελείται **έκτακτων ευκαιριών απόκτησης συλλογών και πολύτιμων αντιτύπων**. Το αρχικό ύψος του εν λόγω κονδυλίου μπορεί να ανέρχεται στο ανάλογο των 100.000 €.

2. **Δημοσιεύσεις μη συμβατικού έντυπου υλικού** όπως γκρίζα βιβλιογραφία και οπτικοακουστικό υλικό. Χαρακτηρίζεται ως επιθυμητή δραστηριότητα. Στην κατηγορία αυτή ανήκει ένα σύνολο από διαφορετικά και ετερογενή μεταξύ τους είδη υλικού όπως διαφημιστικά και ενημερωτικά φυλλάδια, κατάλογοι προϊόντων, φωτογραφίες, ταχυδρομικά δελτάρια (card postal), αφίσες, προγράμματα πολιτιστικών εκδηλώσεων, διατριβές⁵ κλπ. Για τη συγκεκριμένη κατηγορία υλικού, προτείνεται η ανάληψη «ήπιας» δραστηριότητας σε στάδια και κυρίως προετοιμασία και υποδομή για την επόμενη φάση. Ήτοι:
 - i) Καταγραφή της τυπολογίας υλικού, αναφορά πηγών παραγωγής και χρήσης και σημεία εντοπισμού.
 - ii) Στοχοθεσία, εξασφάλιση προϋποθέσεων, δημιουργία πυρήνα συλλογής.
 - iii) Δημιουργία δικτύου συγκέντρωσης υλικού εντός Κύπρου, σύνταξη γραπτών διαδικασιών και οδηγιών προς τα μέλη του δικτύου, ανάπτυξη της συλλογής.
 - iv) Επέκταση δικτύου στο εξωτερικό αρχής γενομένης από χώρες και χώρους συγκέντρωσης της ομογένειας.
 - v) Προδιαγραφές χώρων φύλαξης, έκθεσης, συντήρησης.
 - vi) Προδιαγραφές τεκμηρίωσης υλικού.
 - vii) Ψηφιοποίηση της συλλογής, διάθεση μέσω διαδικτύου.
3. **Αδημοσίευτα τεκμήρια**, όπως **χειρόγραφα** και **οπτικοακουστικές καταγραφές**. Προαιρετική λειτουργία για την πενταετία. Επιδιώκεται η απόκτηση τους κατά περίπτωση. Μετά από αξιολόγηση γίνονται αποδεκτά όσα εμφανιστούν για την έναρξη δημιουργίας σχετικής συλλογής. Στενή συνεργασία με κυπριακές βιβλιοθήκες,

⁴ Η πολιτική αξιολόγησης και αποδοχής δωρεών (και αποφυγής πλεονάζοντος υλικού) θα εξασφαλιστεί με τη σύνταξη γραπτών διαδικασιών, τη δημοσιοποίηση τους και την αυστηρή τήρησή τους.

⁵ Συγκεκριμένα η συγκέντρωση, οργάνωση, διατήρηση και διάθεση των διδακτορικών διατριβών (αλλά και των μεταπτυχιακών) αποτελεί καθήκον και αντικείμενο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Αποτελεί θετικό στοιχείο το γεγονός ότι οι κυπριακές διδακτορικές διατριβές όχι μόνο συγκεντρώνονται και καταλογογραφούνται συστηματικά, αλλά φυλάσσονται σε πλήρη ψηφιακή μορφή (κείμενο, εικόνες, κλπ.) και διατίθενται διαδικτυακά σύμφωνα με διεθνείς πρακτικές που ακολουθούνται από τα δημόσια κυπριακά Πανεπιστήμια. Η πρόσβαση σε αυτά είναι ελεύθερη.

αρχεία και ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην καταγραφή και συγκέντρωση ανάλογου υλικού, ώστε να εξασφαλιστεί ο εντοπισμός του και η καταρχάς καταγραφή του.

4. Δημοσιεύματα συμβατικού έντυπου υλικού που **έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται εκτός χώρας**, αλλά αναφέρονται, αφορούν ή ενδιαφέρουν τη χώρα. Και μόνον ο εντοπισμός η αξιολόγηση και η επιλογή απαιτεί ύπαρξη και λειτουργία εύρωστου μηχανισμού, υποδομής και προσωπικού. Η κατηγορία αυτή θα αποτελέσει την κύρια συνιστώσα της συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και για το λόγο αυτό υπάρχει ειδική πρόνοια και αναφορά στο Σχέδιο Ανάπτυξης βλ. ενότητα 2.4.1.2.
5. Τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη αλλά και οι δυσκολίες εντοπισμού, συγκέντρωσης οργάνωσης και διατήρησης των **ψηφιακών διαδικτυακών δημοσιευμάτων**.

«Μια εθνική βιβλιοθήκη, η οποία συλλέγει μόνον έντυπο υλικό, θα καταλήξει σε λίγα χρόνια να διατηρεί μια ελλιπή καταγραφή του παραγόμενου στη χώρα αποτελέσματος δημοσιεύσεων. Παρόμοιοι παράγοντες ισχύουν για το μη βιβλιακό υλικό, για όσες εθνικές βιβλιοθήκες δεν το συνέλλεξαν στο παρελθόν. Εάν η συλλογή περιορίζεται σε απτές φόρμες, ένα αυξανόμενο σώμα υλικού θα απολεσθεί. Ακόμη και εάν η κατά νόμον κατάθεση περιλαμβάνει όλες τις μορφές, όπως στη Νορβηγία, το πρόβλημα υλοποίησης είναι σχεδόν ανυπέρβλητο και το φορτίο της συλλογής αβάσταχτο. Επιπλέον πρόβλημα αποτελεί η παγκοσμιοποίηση η οποία επηρεάζει τις δημοσιεύσεις όπως οτιδήποτε, σε τέτοιο βαθμό ώστε να καθίσταται συχνά δύσκολα αντιληπτό τι δημοσιεύεται σε ή από μια χώρα (Line 1998:21-3)

Το ενδεχόμενο να παραμεληθεί, διά της αναβολής, η συγκέντρωση, οργάνωση και διατήρηση του υλικού αυτής της κατηγορίας είναι πράγματι μεγάλο. Οι ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερο όγκο από ότι συνήθως εκτιμάται. Η αναβολή της αντιμετώπισής του σημαίνει ακόμη μεγαλύτερες δυσκολίες στο μέλλον και απώλεια του υλικού για πάντα.

Εντός της πενταετίας θα πρέπει οπωσδήποτε τον πρώτο χρόνο να συνταχθεί **μελέτη για την ηλεκτρονικά παραγόμενη πληροφορία εντός Κύπρου**. Στη συνέχεια (δεύτερο χρόνο) θα επιδιωχθεί ο εντοπισμός, η καταγραφή, η συγκέντρωση, τεκμηρίωση και η διατήρηση του εν λόγω υλικού (Web harvesting).

Η απαίτηση να αναληφθεί από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη αυτή η δραστηριότητα δεν συνεπάγεται ότι πρέπει να εκτελεστεί εξ ολοκλήρου από την ίδια. Δεν διαθέτει ούτε προσωπικό, ούτε την υποδομή, ούτε την τεχνογνωσία, ούτε τα κονδύλια. Η ανάγκη ωστόσο είναι αδήριτη: εάν η Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν ξεκινήσει αμέσως την συλλογή διαδικτυακών, ψηφιακών δημοσιευμάτων τότε, ενώ η ηλεκτρονική ιστορία των υπολοίπων κρατών θα αρχίζει από το 1990, στη Κύπρο θα είναι ανύπαρκτη.

Η συνεργασία με τις άλλες βιβλιοθήκες (Ακαδημαϊκές) αποτελεί τη σωστή προσέγγιση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Η ενέργεια που θα προκύψει από ένα από κοινού έργο (project) μπορεί να μειώσει τα εμπόδια και το χρόνο προετοιμασίας που απαιτείται για να είναι σε θέση η Κυπριακή Βιβλιοθήκη να θεραπεύσει το πρόβλημα. Συν τω χρόνω η Κυπριακή Βιβλιοθήκη πρέπει όχι απλά να διαθέτει κατατεθήρια ψηφιακών δημοσιευμάτων, αλλά να συντονιστεί με τις υπόλοιπες κυπριακές βιβλιοθήκες ώστε να επιτευχθεί η συμμετοχή τους σε ερευνητικά έργα όπου μελετώνται τα μελλοντικά προβλήματα της ψηφιοποίησης (digital curation). Αυτός είναι ο πλέον πρακτικός τρόπος ώστε στο ορατό μέλλον να είναι έγκαιρα προετοιμασμένη για την αντιμετώπισή τους.

2.4.1.1 Μεγέθη, δείκτες, χρονικός ορίζοντας ανάπτυξης της συλλογής.

Θα πρέπει να οριστούν εξ αρχής οι στόχοι για τα μεγέθη της συλλογής σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα φάσεων π.χ. ανά δεκαετία 2020, 2030, 2040. Ο λόγος για τον οποίο επιβάλλεται μια τέτοια διάσταση έγκειται στη φύση και στα μεγέθη των πραγμάτων.

Η συγκέντρωση όλης της εγχώριας παραγωγής δημοσιευμάτων έντυπου συμβατικού υλικού προβλέπεται να ανέρχεται μόλις σε 10.000 τόμους ανά δεκαετία. Το υλικό αυτό δεν συνιστά παρά ένα μόνο μέρος της μελλοντικής συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Για αυτό το εγχώριο υλικό είναι εξασφαλισμένος ο μηχανισμός εντοπισμού και απόκτησης.

Το πρόβλημα αναφέρεται στο **υλικό εκτός χώρας** που περιγράφεται στην περίπτωση 4 της προηγούμενης ενότητας 2.4.1. Είναι πρακτικά αδύνατο να συγκεντρωθεί υλικό και να οργανωθεί σε αξιοποιήσιμες συλλογές, ισομεγέθεις με τις συλλογές ομόλογων εθνικών βιβλιοθηκών στη χρονική περίοδο που καλύπτει το παρόν Σχέδιο Ανάπτυξης. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι συλλογές των εθνικών βιβλιοθηκών υπήρξαν είτε αποτέλεσμα συγκέντρωσης υλικού επί δεκαετίες ή αιώνες, είτε προϊόν συγχώνευσης αρχαιότερων βιβλιοθηκών και συλλογών και βέβαια δωρεών και κληροδοτημάτων. Επομένως η χρονική πρόβλεψη για την επίτευξη δεικτών της Κυπριακής Βιβλιοθήκης που θα είναι συγκρίσιμοι με τους αντίστοιχους δείκτες άλλων χωρών μετρίεται μάλλον σε δεκαετίες και όχι σε χρόνια. Ωστόσο, οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης αυτής της συνιστώσας της συλλογής εντός της πενταετίας του Σχεδίου Ανάπτυξης θα καθοριστεί εν πολλοίς από τους μακροπρόθεσμους στόχους για το μέγεθος της συλλογής.

Δεδομένα από την τοπική εμπειρία της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου μπορούν να φανούν χρήσιμα για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Χρειάστηκαν 20 χρόνια για τη δημιουργία συλλογής 300.000 τόμων βιβλίων, ήτοι μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 15.000 τόμοι. Αν υποθέσουμε ανάλογο ετήσιο ρυθμό αύξησης της συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, συμπεραίνουμε ότι θα απαιτηθούν επίσης είκοσι χρόνια για να ανέλθει η συλλογή σε 400.000 τόμους. Το μέγεθος αυτό είναι τετραπλάσιο σε σχέση με τη σημερινή συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, που σήμερα αριθμεί περί τους 100.000 τόμους. Όμως, ακόμη και τότε, δηλαδή μετά από είκοσι χρόνια αυτό το μέγεθος της συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης θα αποτελεί μεν το ισόποσο σε απόλυτα μεγέθη π.χ της σημερινής συλλογής της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Μάλτας, μιας από τις λιγότερο ανεπτυγμένες σε μέγεθος εθνικές βιβλιοθήκες (βλ. Παράρτημα πίν. 1), αλλά και πάλιν θα είναι μόλις το μισό σε δείκτες αναλογίας βιβλίων ανά πληθυσμό και με την προϋπόθεση βέβαια η Εθνική Βιβλιοθήκη της Μάλτας να μην αποκτήσει κανένα βιβλίο για τα επόμενα είκοσι χρόνια. Ο λόγος αναφοράς σε αυτά τα δεδομένα και τις συγκρίσεις είναι σαφής. Οποιαδήποτε περαιτέρω καθυστέρηση επιβαρύνει πολλαπλασιαστικά την κατάσταση. Οι ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης πρέπει να αρχίσουν σήμερα.

2.4.1.2 Εξασφάλιση της ποιότητας της συλλογής

Σε σύγκριση με την εμπειρία του Πανεπιστημίου Κύπρου, υπεισέρχονται επιπλέον προβλήματα και δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστούν από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη.

Συνεχίζοντας την προηγούμενη αναφορά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, οι εισηγήσεις για την ανάπτυξη της συλλογής ενεργοποιούν θεσμικά όλο το ακαδημαϊκό προσωπικό και το προσωπικό της βιβλιοθήκης, δηλαδή συνολικά περισσότερο από 1000 διαφορετικά πρόσωπα τα τελευταία είκοσι χρόνια. Η ροή εισηγήσεων για νέα αποκτήματα είναι συνεχής.

Επιπλέον, παρά την αυτονομία των Πανεπιστημιακών Καθηγητών, ο ανταγωνισμός μεταξύ των προϋπολογισμών των Ακαδημαϊκών Τμημάτων αλλά και των μελών του εκπαιδευτικού και ερευνητικού προσωπικού μεταξύ τους εντός κάθε Τμήματος, δεν αφήνει πολλά περιθώρια για άστοχες προσκλήσεις. Οι πιέσεις για ποιοτική και χρηστική συλλογή εκ των πραγμάτων λειτουργούν με ένα δυναμικό και διορθωτικό τρόπο. Οι χρήστες

(προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες, ερευνητές, συνεργάτες, καθηγητές) είναι παρόντες, εναλλασσόμενοι μεν, αλλά πάντα κριτές και μάλιστα σε εξαμηνιαία (ακαδημαϊκή) βάση, όχι μόνο της ποιότητας της συλλογής αλλά και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη, όπως σε κάθε εθνική βιβλιοθήκη, οι χρήστες δεν ταυτίζονται με τους καθημερινούς επισκέπτες, αναγνώστες και μελετητές. Οι κατεξοχήν χρήστες δεν είναι παρόντες στον παρόντα χρόνο αλλά στον μέλλοντα. Είναι οι γενιές χρηστών που θα αξιολογήσουν και θα αξιοποιήσουν αύριο αυτό που θα συμπεριληφθεί στη συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σήμερα.

Θα πρέπει, ως εκ τούτου να εξασφαλιστεί εντός της Κυπριακής Βιβλιοθήκης η δημιουργία υποδομών και αυτόνομου μηχανισμού εντοπισμού, εισηγήσεων και αποφάσεων για τεκμήρια προς απόκτηση, ικανών να φέρνουν σε πέρας τις διαδικασίες εντοπισμού, αξιολόγησης και επιλογής υλικού (νοητικό μέρος) και των παραγγελιών και παραλαβών (διεκπεραιωτικό μέρος).

2.4.2 Κάλυψη βιβλιογραφικών αναγκών: Από την αναδρομική καταλογογράφηση της συλλογής στην οργάνωση συνεργατικής καταλογογράφησης στην Κύπρο

Ο Line αναφέρει «Σύμφωνα με το πρόγραμμα Διεθνούς Βιβλιογραφικού Ελέγχου⁶ της IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) **κάθε χώρα είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία καταλόγων, που περιγράφουν τα δημοσιεύματα που παράγονται στην επικράτεια της, καθώς και για τη διανομή τους διεθνώς**, ιδεωδώς σε ένα διεθνές πρότυπο μηχαναγνώσιμης μορφής» (Line 1989, PGI-89/WS/9:1-62). Τις τελευταίες δεκαετίες αυτό γίνεται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικής καταλογογράφησης, online διάθεσης μέσω καταλόγων δημόσιας πρόσβασης (OPAC⁷) για τις ανάγκες των τελικών χρηστών αλλά και σε μηχαναγνώσιμα μορφότυπα MARC⁸ για τις ανάγκες των καταλογογράφων και την ανταλλαγή εγγραφών μεταξύ βιβλιοθηκών.

Προϋπόθεση της διάθεσης καταλόγων και βιβλιογραφιών αποτελεί η (πλήρης) **καταλογογράφηση της συλλογής**. Το ερώτημα-δίλλημα που ανακύπτει σε τέτοιες περιπτώσεις είναι: ανάθεση σε τρίτους εκτός βιβλιοθήκης ή εντός βιβλιοθήκης. Αν επρόκειτο για μια βιβλιοθήκη οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας, όπου το κύριο ζητούμενο θα ήταν η αξιοποίηση της καταλογογράφησης για τον εντοπισμό των βιβλίων από τα βιβλιοστάσια, το πρόβλημα ουσιαστικά θα αναγόταν στην οργάνωση ενός έργου τρέχουσας και αναδρομικής καταλογογράφησης. Ενδεχομένως θα μπορούσε ακόμη και να ανατεθεί σε εξωτερική υπηρεσία (outsourcing). Όμως στην περίπτωση της συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, το κύριο ζητούμενο μάλλον διαφέρει ουσιαστικά. **Δεν πρόκειται απλά για την κάλυψη της ανάγκης εντοπισμού βιβλίων σε βιβλιοστάσια, αλλά κυρίως για την παράλληλη σύνταξη και εφαρμογή κανόνων και πολιτικών καταλογογράφησης, που η ίδια η Κυπριακή Βιβλιοθήκη πρέπει να καθιερώσει και οι υπόλοιπες κυπριακές βιβλιοθήκες να υιοθετήσουν.** Επιπλέον, θα δικαιολογείτο η καταφυγή σε εξωτερικές πηγές αν ο σκοπός ήταν η έξοδος από μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ορισμένης διάρκειας. Όμως η περίπτωση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (όπως

⁶ Το συγκεκριμένο πρόγραμμα λειτούργησε από το 1990 μέχρι το 2003 (βλ. <http://www.ifla.org/VI/3/ubcim.htm>) και έχει αντικατασταθεί από νέα διευθέτηση στο πλαίσιο συμφωνίας IFLA-CDNL (βλ. <http://www.ifla.org/VI/7/icabs.htm>). Υπενθυμίζεται ότι η Κυπριακή Βιβλιοθήκη είναι μέλος των CENL, TEL, IFLA CDNL (<http://www.cdnl.info/>). Η ουσία της ανάγκης και της επιταγής που αναγνωρίστηκε από το 1970 παραμένουν, βλ. (Anderson 2000, 26:209-214).

⁷ OPAC: Online Public Access Catalog

⁸ MARC: Machine Readable Cataloguing

και των άλλων Εθνικών Βιβλιοθηκών) έχει περισσότερο περίπλοκα χαρακτηριστικά, που πρέπει να αναφερθούν. Οι παράμετροι του προβλήματος που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εξεύρεση κατάλληλης (και οριστικής) λύσης είναι:

- 1. Το επείγον και καίριο της πρωτογενούς καταλογογράφησης των κυπριακών δημοσιευμάτων.** Εάν τα αποτελέσματα της καταλογογράφησης παραχθούν σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, με συνέπεια, αδιάλειπτη συνέχεια, πληρότητα και διατεθούν εγκαίρως στη διεθνή βιβλιοθηκονομική κοινότητα, ενδεχομένως, να χρησιμοποιούνται αυτά από τις επόμενες βιβλιοθήκες και ιδρύματα που τα αποκτούν σε όλο τον κόσμο αντί για άλλα. Το πρόβλημα εδώ δεν τίθεται «στενά» βιβλιοθηκονομικά, αλλά «ευρύτατα» πολιτικά. Είναι ένα πρόβλημα, εκ των πραγμάτων, στα μέτρα μια εθνικής βιβλιοθήκης ή ενός εθνικού συστήματος βιβλιοθηκών, σίγουρα όμως μιας εθνικής πολιτικής για τις βιβλιοθήκες.
- 2. Ανάγκη επεμβάσεων σε καταλογογραφήσεις εξ αντιγραφής.** Σε μεγάλο ποσοστό τα εκτός Κύπρου δημοσιεύματα που ενδιαφέρουν ή αφορούν την Κύπρο, έχουν ήδη καταλογογραφηθεί από άλλες βιβλιοθήκες και συνήθως εντοπίζονται καταλογογραφημένα, εκτός ίσως από παλαιά που δεν έχουν καταλογογραφηθεί ή ο εντοπισμός των εγγραφών τους είναι δυσχερής. Ακόμη και εκεί όμως απαιτούνται παρεμβάσεις στις εντοπισθείσες εγγραφές, άλλοτε για ελληνικές αποδόσεις όρων, άλλοτε για διορθώσεις, άλλοτε για δημιουργία παραπομπών, άλλοτε για απόδοση ταξινομικού συμβόλου, και εν γένει προσαρμογή στις πολιτικές που θα ορίσει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη και θα ακολουθηθούν. Υπάρχουν ήδη και θα υπάρξουν περιπτώσεις που θα είναι επιβεβλημένη η παρέμβαση της κυπριακής προσέγγισης και η προσαρμογή στις πολιτικές της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Εάν και αυτά τα δημοσιεύματα που αφορούν την Κύπρο, παρότι δεν παρήχθησαν εντός χώρας, τύχουν ανάλογης προσοχής από τη Κυπριακή Βιβλιοθήκη και οι εγγραφές τους αποκτούν ανάλογα χαρακτηριστικά με αυτά της κυπριακής παραγωγής, είναι πολύ πιθανόν να υιοθετηθούν αυτές οι εγγραφές από τρίτες βιβλιοθήκες διεθνώς. Και εδώ το πρόβλημα δεν είναι τοπικής, ούτε στενά «εθνικής» αλλά διεθνούς εμβέλειας. Ένα πρόβλημα στα μέτρα μιας εθνικής βιβλιοθήκης.
- 3. Το μέγεθος και οι ετήσιοι ρυθμοί συσσώρευσης υλικού προς καταλογογράφιση.** Το ήδη συγκεντρωμένο υλικό που χρήζει αναδρομικής καταλογογράφησης ανέρχεται σε περίπου 70-80.000 βιβλία. Το πρόβλημα, της καταλογογράφησης αποκτημάτων της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, εντούτοις, δεν περιορίζεται στο υφιστάμενο υλικό, ώστε να μπορεί να ανατεθεί η προσωρινή επίλυσή του σε μια εξωτερική ομάδα για να το διαχειριστεί. Επεκτείνεται σε χρονικό ορίζοντα, όσο διαρκεί η ανάπτυξη της συλλογής και εν τέλει η λειτουργία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Εάν ο στόχος της δημιουργίας συλλογής είναι 300.000 ή 400.000 βιβλίων σε είκοσι χρόνια, τότε ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της συλλογής ανέρχεται στα 15.000-20.000 βιβλία ετησίως. Τόσος θα είναι και ο όγκος του υλικού που θα χρήζει καταλογογράφησης ετησίως. Η λύση πρέπει να καλύπτει όλη τη συλλογή και όλα τα χρόνια ανάπτυξης δηλαδή στο διηνεκές.
- 4. Το συνεχές των αναγκών καταλογογράφησης.** Η συλλογή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης δεν είναι κάτι το στατικό, μεταβάλλεται και αυξάνει συνεχώς, στο διηνεκές, όσο υφίσταται. Η κατάσταση αυτή δεν είναι παροδική, θα είναι πάγια, θα διαρκέσει χωρίς διαλλείματα, πέραν της περιόδου που προβλέπει το Σχέδιο Ανάπτυξης. Η λύση θα πρέπει να ενταχθεί στις πάγιες κεντρικές λειτουργίες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και όχι στο πλαίσιο εργολαβικής ανάθεσης σε τρίτους.
- 5. Προέλευση υλικού προς καταλογογράφιση.** Εκτιμάται ότι η σύνθεση σε μέσους όρους θα είναι:
 - α) το σύνολο των 1.000 παραγόμενων ετησίως στην Κύπρο. Από το στοιχείο αυτό προκύπτουν ανάλογες ανάγκες σε προσωπικό για πρωτογενή καταλογογράφιση τρέχουσα και αναδρομική (βλ. επίσης ενότητα 2.4.2.4),

β) επιλογή 4-5.000 δημοσιευμάτων στην ελληνική γλώσσα, από την Ελλάδα⁹. Ο αριθμός αυτός θα αφορά είτε πρωτογενή παραγωγή είτε μεταφράσεις ξενόγλωσσων στην ελληνική γλώσσα και

γ) τα υπόλοιπα ξενόγλωσσα που αφορούν ή ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Τα β) και γ) θα εμπίπτουν σε μεγάλα ποσοστά στην κατηγορία της εξ αντιγραφής καταλογογράφησης με εγγραφές χρήζουσες παρεμβάσεων.

6. **Θεματική διεύρυνση της συλλογής και της καταλογογράφησης.** Η αριθμητική **επέκταση της συλλογής** αναγκαστικά θα διευρύνει και το **φάσμα των θεμάτων** που συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή. Η εξέλιξη αυτή αναδύει την ανάγκη αξιοποίησης περισσότερων ειδικών και ειδικοτήτων στην καταλογογράφηση. Η παρούσα αριθμητική ανεπάρκεια και η έλλειψη φάσματος θεματικών ειδικοτήτων εντός της Κυπριακής Βιβλιοθήκης για την λεπτομερή, αξιόπιστη και επιστημονική καταλογογράφηση δημοσιευμάτων θα πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Η λύση δεν έγκειται στην συγκέντρωση μιας στρατιάς ειδικών που επιλαμβάνονται όλων των θεμάτων αν και όποτε παρουσιαστούν. Επιβάλλεται να ξεκινήσει αυτό που πολύ φυσικά έχει αναπτυχθεί από τις αρχές του προ-τελευταίου αιώνα (Bostick 2001, 27:128-130) σε άλλα, προηγμένα εθνικά συστήματα βιβλιοθηκών, όπου θα αξιοποιείται η συνεργασία και οι ειδικότητες που έχουν ήδη αναπτυχθεί ή αναπτύσσονται με τη πρόοδο των ετών σε ολόκληρο το σύστημα κυπριακών βιβλιοθηκών. Αναζητείται λοιπόν **λύση ανάλογης διάρκειας και προδιαγραφών εντός του συστήματος των κυπριακών βιβλιοθηκών.**

7. **Διεύρυνση της συλλογής σε είδη και μορφές υλικού.** Η συλλογή δεν θα καλύπτει μόνον βιβλία και περιοδικές εκδόσεις. Η υποχρέωση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης καλύπτει όλο το φάσμα συμβατικού και μη συμβατικού υλικού και . Επεκτείνεται φυσικά στο ηλεκτρονικό – ψηφιακό - διαδικτυακό περιβάλλον, όπου τα ζητήματα είναι περισσότερο περίπλοκα. Οι λεπτομερείς προδιαγραφές και προτεραιότητες θα εξαρτηθούν από το ρυθμό υλοποίησης των προνοιών του Σχεδίου ανάπτυξης. Ένα πρώτο έγγραφο πολιτικής με τη μορφή οδηγού θα πρέπει να ετοιμαστεί εντός του 2010, ώστε να είναι εφικτή η έναρξη της δραστηριότητας από το 2010 (βλ. ενότητα 2.4.1 σημείο 5).

Η λύση περιλαμβάνει δύο συνιστώσες: α) τη σταδιακή πρόσληψη μόνιμου προσωπικού συγκεκριμένων ειδικοτήτων και β) τη συνεργασία μεταξύ βιβλιοθηκών. Η λύση δηλαδή σε όρους βιβλιοθηκονομικούς εντάσσεται στα **Προγράμματα Συνεργατικής Καταλογογράφησης** (Program for Cooperative Cataloguing), ενδεικτικά βλ. BIBCO¹⁰ για

⁹ Ο αριθμός δεν είναι δεσμευτικός, αλλά ενδεικτικός. Αναφέρεται σε ένα ενδεχόμενο αριθμό βιβλίων από την ελλαδική βιβλιοπαραγωγή, η οποία σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου ανέρχονται σε 9.566 το 2007. Από τη ίδια έκδοση του ΕΚΕΒΙ προκύπτει ότι 3.947 τίτλοι δηλαδή το 41,3% είναι τίτλοι από μετάφραση ξενόγλωσσων δημοσιευμάτων στην ελληνική γλώσσα.

Η Βιβλιοπαραγωγή στην Ελλάδα

Έτος	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Τίτλοι	7.893	7.980	8.539	8.611	9.648	9.566

Πηγή: ΕΚΕΒΙ, «Η Βιβλιοπαραγωγή στην Ελλάδα 2007" Σεπτ 2008»), <http://www.ekebi.gr/appdata/documents/pdfs/ereuna1b.pdf>

¹⁰ BIBCO: the monographic bibliographic record component of the Program for Cooperative Cataloging, <http://www.loc.gov/catdir/pcc/bibco/bibco.html>, έναρξη συμμετοχή 47 βιβλιοθηκών,

τις μονογραφίες, CONSER¹¹ για τις περιοδικές εκδόσεις, NACO¹² για την καθιέρωση ονομάτων, SACO¹³ (the subject authority component of the PCC).

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο φαινόμενο της ασυντόνιστης καταλογογράφησης, που αποτελεί στρέβλωση των βιβλιοθηκονομικών κανονικότητων και μείζον πρόβλημα όχι μόνο για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη αλλά και για το σύνολο των κυπριακών βιβλιοθηκών.

2.4.2.1 Πρόγραμμα Συνεργατικής Καταλογογράφησης.

Αν λάβουμε υπόψη ότι το σύστημα διανομής βιβλιογραφικών εγγραφών με τη μορφή δελτίων καταλόγου (catalog cards) στις Αμερικανικές βιβλιοθήκες ξεκίνησε από τη Library of Congress των ΗΠΑ στις αρχές του 1900 (Jahr, Strohm, and Koch 1903:1-228), τότε η καθυστέρηση της δημιουργίας ανάλογης υπηρεσίας-λειτουργίας στην Κύπρο (προσαρμοσμένης στις σημερινές τεχνολογικές εξελίξεις, ευκολίες και δυνατότητες) συμπληρώνει ήδη 109 χρόνια καθυστέρησης. Ειδικά, όσον αφορά την καταλογογράφηση, στην κυπριακή πραγματικότητα παρατηρούμε ότι ακόμη μέχρι τις μέρες μας η ισχύουσα κατάσταση συνοψίζεται στην πρόταση:

Κάθε βιβλίο καταλογογραφείται πρωτότυπα τόσες φορές όσες και οι βιβλιοθήκες οι οποίες το αποκτούν¹⁴.

Οι λόγοι που οδήγησαν και συντηρούν αυτή την ευρύτατα «εμπεδωμένη κανονικότητα» συνοψίζονται στους παρακάτω:

1. Έλλειψη κεντρικής υπηρεσίας καταλογογράφησης, και συντονισμού.
2. Περιοριστική θεώρηση των ορίων του συστήματος βιβλιοθηκών στα όρια κάθε τοπικής, μεμονωμένης βιβλιοθήκης.
3. Έλλειψη κοινών πολιτικών καταλογογράφησης.
4. Ταυτόχρονη ύπαρξη διαφορετικών πολιτικών.
5. Άγνοια για δυνατότητες εναλλακτικών λύσεων.
6. Παράβλεψη των διαστάσεων κόστους και ποιότητας.

Οι συνέπειες αυτής της κατάστασης οδηγούν, μεταξύ άλλων:

1. Σε πολλαπλάσιο κόστος καταλογογράφησης από το ορθολογικά επιβαλλόμενο. Εάν υποθέσουμε ότι 50 κοινοί τίτλοι αποκτούνται σε ένα χρόνο από 100 βιβλιοθήκες, τότε, είτε αρκετές χιλιάδες βιβλίων θα παραμείνουν ακαταλογογράφητα για χρόνια, είτε θα πραγματοποιηθούν δυνητικά 5.000 πρωτότυπες καταλογογραφήσεις με το ανάλογο (περίπου εκατονταπλάσιο) κόστος αντί του κόστους των 50 πρωτότυπων καταλογογραφήσεων που πραγματικά απαιτούνται.
2. Σε ανομοιογένεια και συνεχή απόκλιση από εθνικές πολιτικές καταλογογράφησης-ευρετηρίασης. Το χειρότερο είναι ότι οι 5.000 δυνητικές καταλογογραφήσεις θα διαφέρουν μεταξύ τους σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακόμη και μια μελλοντική ένταξή τους σε Συλλογικό Κατάλογο πιθανόν να καθίσταται εν τη γενέσει προβληματική.

¹¹ CONSER: Cooperative online serials cataloging program, έναρξη 1970, συμμετοχή 62 βιβλιοθηκών εξ ων 57 πανεπιστημιακές, <http://www.loc.gov/acq/conser/>.

¹² NACO: The name authority program component of the PCC, <http://www.loc.gov/catdir/pcc/naco/naco.html>

¹³ SACO: the subject authority component of the PCC, <http://www.loc.gov/catdir/pcc/saco/saco.html>

¹⁴ Βλέπε σχετικά (Τσιμπόγλου 2007:6-18;Τσιμπόγλου 2008:1-16)

3. Σε στέρση δυνατότητων του ανεπαρκούς αριθμητικά προσωπικού να αναλάβουν επιπρόσθετες δραστηριότητες που απαιτούνται για τη λειτουργία και την ανάπτυξή τους.

Η εναλλακτική προσέγγιση που προβάλλεται ως διέξοδος στο πρόβλημα της επαναλαμβανόμενης, ασυντόνιστης και μη συμβατής καταλογογράφησης, συνοψίζεται στην πρόταση:

Κάθε βιβλίο καταλογογραφείται μία φορά, σωστά και λεπτομερώς. Η εγγραφή αξιοποιείται από όλες τις βιβλιοθήκες που το αποκτούν, εντός ή εκτός Κύπρου

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη μπορεί να πρωτοστατήσει σε αυτή την κατεύθυνση, συμμετέχοντας στο πρόγραμμα συνεργατικής καταλογογράφησης των κυπριακών βιβλιοθηκών. Στο πρόγραμμα θα λάβουν ενεργό μέρος όλες οι κυπριακές βιβλιοθήκες όλων των κατηγοριών, αρχής γενομένης από τις πλέον ώριμες για αυτού του είδους τη συνεργασία. Η κρίσιμη μάζα κοινών εγγραφών είναι ήδη έτοιμη. Βάση εκκίνησης μπορεί να αποτελέσει ο **πilotικός Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών**.

2.4.2.2 Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών

Ο Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών αναπτύχθηκε με τη φιλοκερδή συνδρομή των συναδέλφων της Κεντρικής Ομάδας Υποστήριξης του Συλλογικού Καταλόγου των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, που εδρεύει στην Αθήνα, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο¹⁵. Προς το παρόν περιλαμβάνει 300.000 ενοποιημένες εγγραφές 15 κυπριακών βιβλιοθηκών συμπεριλαμβανομένου του καταλόγου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Η πρόσβαση είναι ανοικτή για όλους στη διαδικτυακή διεύθυνση <http://147.102.210.203/cgi-bin-EL/egwcgi/egwrtcl/targetsPL.egw>). Προχωρά ήδη με χρηματοδότηση από τα τρία δημόσια πανεπιστήμια το έργο δημιουργίας συλλογικού καταλόγου 50 κυπριακών βιβλιοθηκών, διόρθωση των καταλόγων τους και τοπική εγκατάσταση συστήματος διαδανεισμού. Ο προβλεπόμενος χρονικός ορίζοντας υλοποίησης ενός τέτοιου έργου κυμαίνεται από 6-12 μήνες και εξαρτάται από την ετοιμότητα των συμμετεχουσών βιβλιοθηκών. Ο Συλλογικός Κατάλογος αυτού του τύπου (slave) μπορεί να οδηγήσει πολύ ευκολότερα, σε δεύτερη φάση, στη δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου κυρίαρχου τύπου (master) και μάλιστα να συνδυαστεί με συνεργατική καταλογογράφηση, ενιαίο κατάλογο και νέα τεχνολογική πλατφόρμα cloud computing.

2.4.2.3 Τεχνολογική πλατφόρμα

Η προσέγγιση της συνεργατικής καταλογογράφησης ενισχύεται από την τεχνολογική πλατφόρμα «cloud computing» ενός κεντρικού ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης βιβλιοθηκών (ILS: Integrated Library System), με κοινό συλλογικό κατάλογο και διαχωρισμένη-διακριτή διοικητική διαχείριση. Η πλατφόρμα (ABEKT) που (σωστά) είχε επιλεγεί και λειτουργεί τα τελευταία χρόνια έχει επιτελέσει το έργο της και ολοκληρώσει τον κύκλο ζωής και προσφοράς της. Η επιλογή **κοινής τεχνικής πλατφόρμας** από περισσότερες της μιας βιβλιοθήκες στην Κύπρο είναι πλέον ώριμη¹⁶. Έρχεται σε μια καλή

¹⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα η δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών άρχισε το 1997 και ολοκληρώθηκε το 2008. Χρειάστηκαν δηλαδή **δέκα χρόνια** προσπάθειών, πειραματισμών και ανάπτυξης. Με την αξιοποίηση της τεχνολογίας και της υποδομής του Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, η εφαρμογή του pilotικού Συλλογικού Καταλόγου των 15 Κυπριακών Βιβλιοθηκών χρειάστηκε περίπου **τρεις μήνες!**

¹⁶ Βλ. Υπόμνημα του Διευθυντή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης προς τον ΥΠΠ ημερ 18/07.2008. .. «Τέσσερα σενάρια για την Ανάπτυξη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης: Ενοποίηση Κυπριακής και Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης ή Συνεργασία μεταξύ των δύο»

συγκυρία, όπου και το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι υποχρεωμένο, μετά από δώδεκα χρόνια, να αλλάξει το λογισμικό σύστημά του. Η απόκτηση **κοινού προγράμματος** από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και την Κυπριακή Βιβλιοθήκη (αλλά και η πρόβλεψη να καλυφθούν και άλλες ομάδες ή/και ολόκληρες κατηγορίες βιβλιοθηκών όπως **οι σχολικές και οι δημοτικές βιβλιοθήκες, αλλά και άλλων Πανεπιστημίων**) μπορεί να αποβεί άκρως οικονομική για το σύστημα των κυπριακών βιβλιοθηκών και να προσφέρει την βέλτιστη λύση και στο θέμα της τεχνικής υποστήριξης. Η σημερινή αξιοπιστία των διαδικτυακών συνδέσεων, οι ταχύτητες των ευρυζωνικών δικτύων, οι τεχνολογίες προγραμματισμού και το επίπεδο τεχνογνωσίας των βιβλιοθηκονόμων επιτρέπουν την άμεση μετάβαση σε νέα πλατφόρμα ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης βιβλιοθηκών (Integrated Library Systems). Μια τέτοια επιλογή είναι πλέον εφικτή και διαθέσιμη από τους παραγωγούς-προμηθευτές όλων σχεδόν των ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης βιβλιοθηκών. Ενδεικτικά αναφέρονται τα συστήματα ALEPH, MILLENNIUM, OCLC CBS, SYMPHONY, VIRTUA, V-SMART, τα οποία κυρίως κυκλοφορούν στην Ευρώπη κ.α. Επιπλέον διατίθενται δωρεάν προς αξιοποίηση τα προγράμματα ελεύθερου λογισμικού / λογισμικού ανοικτού κώδικα (ΕΛ/ΛΑΚ) όπως το EVERGREEN και το KOHA, για τα οποία θα πρέπει να υπολογιστεί το κόστος τεχνικής υποστήριξης αντί για το κόστος των ετήσιων αδειών χρήσης που απαιτούν τα εμπορικά προγράμματα.

Η αρχή της προσέγγισης είναι απλή. Αν το βιβλίο που πρόκειται να καταλογογραφηθεί υπάρχει στον φυσικό ενιαίο συλλογικό κατάλογο, σημειώνεται απλά η ένταξη στον νοητό τοπικό κατάλογο. Αν δεν υπάρχει, εφαρμόζεται το πρόγραμμα της συνεργατικής καταλογογράφησης. Για την έναρξη της συνεργατικής καταλογογράφησης απαιτείται η ενεργή συμμετοχή ενός βασικού αριθμού βιβλιοθηκών (π.χ. 12-15) και η δημιουργία Διαρκών Επιτροπών Καταλογογράφησης. Ουσιαστικά πρόκειται για έργο (project) που θα μπορούσε να υλοποιηθεί με τη συνεργασία καταρχάς τεσσάρων-πέντε βιβλιοθηκών, της Κυπριακής Βιβλιοθήκης συμπεριλαμβανομένης. Ο στόχος είναι με συνεργασία των ενδιαφερομένων φορέων¹⁷ να είναι εγκατεστημένο ένα τέτοιο σύστημα εντός του 2010.

Η επιλογή τέτοιας λύσης και πλατφόρμας επιτρέπει τη συνεργατική καταλογογράφηση με απόλυτα σύγχρονο τρόπο. Η προσέγγιση αυτή είναι η ενδεδειγμένη, αφού μέσω αυτής επιτυγχάνονται ταυτόχρονα οι εξής στόχοι:

1. Δίνεται λύση στο πρόβλημα της **αναδρομικής καταλογογράφησης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και ταυτόχρονα όλων των υπολοίπων βιβλιοθηκών** που είτε δεν έχουν ακόμη ηλεκτρονικό κατάλογο είτε η αναδρομική τους καταλογογράφηση δεν έχει ολοκληρωθεί. Με άλλα λόγια αφορά το σύνολο των βιβλιοθηκών της Κύπρου.
2. Εγκαθίσταται μόνιμη λύση στο πρόβλημα και απορροφάται τεχνογνωσία από όλες τις συμμετέχουσες βιβλιοθήκες.
3. Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη αποκτά ενεργό ρόλο (αρμοδιότητες αλλά και ευθύνες) στα Κυπριακά βιβλιοθηκονομικά δρώμενα.

[... δεδομένου του ότι το μέλλον του λογισμικού ABEKT, που χρησιμοποιείται από την ΚΥ.ΒΙ. και τις πλείστες δημόσιες και κυβερνητικές βιβλιοθήκες, είναι αβέβαιο και ότι η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχει σκέψεις για αντικατάσταση του λογισμικού της, υπάρχει η δυνατότητα αγοράς νέου συστήματος που θα μπορούσε να εγκατασταθεί στις πιο πάνω βιβλιοθήκες και θα μπορούσε να δημιουργηθεί κοινή ομάδα τεχνικής υποστήριξης στο Πανεπιστήμιο».

¹⁷ Σε πρώτη φάση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, και των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών των δημόσιων και ιδιωτικών Πανεπιστημίων, σε δεύτερη φάση θα μπορέσουν να ακολουθήσουν οι βιβλιοθήκες των κολλεγίων, Δημοτικές, Σχολικές και ειδικές βιβλιοθήκες (ερευνητικών ιδρυμάτων, Μοναστηριακές, Μη Κυβερνητικών Οργανισμών κλπ.).

4. Εξοικονομείται πολύτιμο δυναμικό σε ανθρωποώρες από όλες τις βιβλιοθήκες, με την αποφυγή ασυντόνιστων, επαναλαμβανόμενων προσπαθειών¹⁸. Παράλληλα απελευθερώνεται προσωπικό για παραγωγικότερες δραστηριότητες από την πολλαπλή καταλογογράφηση.
5. Αναβαθμίζεται η ποιότητα των καταλόγων αφού επιτυγχάνεται ομοιογένεια, πληρότητα, συνέπεια και αξιοπιστία στις εγγραφές όλων των βιβλιοθηκών.
6. Άμεσα επωφελούνται ακόμη και οι μικρές βιβλιοθήκες, για τις οποίες θα είναι πλέον εφικτή και εύκολη η αυτοματοποίηση και η συνεργασία, αφού ελαχιστοποιείται ο φόρτος και οι απαιτήσεις της ασυντόνιστης καταλογογράφησης. Το επόμενο βήμα θα είναι η ένταξη των Δημοτικών και των Σχολικών βιβλιοθηκών, όπου λόγω της φύσης των συλλογών το όφελος θα είναι μεγαλύτερο, αφού εκεί εντοπίζονται υψηλότεροι συντελεστές επικάλυψης όμοιων-κοινωνικών τίτλων¹⁹.
7. Προετοιμάζεται αυτόματα πλέον η τεκμηριωτική βάση για το διαδανεισμό μεταξύ βιβλιοθηκών όλης της Κύπρου με την ανταλλαγή υλικού. Και μπορεί να πραγματοποιηθεί το όνειρο (για άλλες εποχές) του **ενιαίου μητρώου μελών κυπριακών βιβλιοθηκών**, όπου οποιοδήποτε εγγεγραμμένο μέλος σε μια κυπριακή βιβλιοθήκη θα έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα αξιοποίησης του δανεισμού, διαδανεισμού και όλων των υπηρεσιών σε οποιαδήποτε κυπριακή βιβλιοθήκη προσφύγει.
8. Εμπεδώνεται νέα νοοτροπία (κουλτούρα) συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκών και επιστημόνων πληροφόρησης με βάση τα ορατά και άμεσα αξιοποιήσιμα αποτελέσματα της συνεργασίας.

2.4.2.4 Η πρόκληση της «Καταλογογράφησης στην δημοσίευση» (CIP – Cataloguing in Publication

Οι τίτλοι που αποτελούν την ετήσια συνολική κυπριακή βιβλιοπαραγωγή ανέρχονται σε 1.000 περίπου. Ο όγκος αυτός μπορεί να καλυφτεί αποτελεσματικά με καταλογογράφηση στη δημοσίευση. Ένα στοιχείο εθνικής πολιτικής θα ήταν η άμεση κάλυψη του συνόλου των κυκλοφορούντων κυπριακών βιβλίων με τα δεδομένα της καταλογογράφησης στη σελίδα τίτλου, σε εικοσιτέσσερις ώρες από την επαφή του εκδότη με το κέντρο ISBN της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Μια απόλυτα επιτυχημένη πολιτική θα ήταν η ταυτόχρονη εξασφάλιση ελληνικών και αγγλικών θεματικών με βάση τις θεματικές επικεφαλίδες του Library of Congress (και με προσαρμοσμένους και τυποποιημένους τους ελληνικούς – κυπριακού ενδιαφέροντος όρους) καθώς και των αντίστοιχων ταξινομικών συμβόλων στα συστήματα Dewey και Library of Congress. Ένα τέτοιο εγχείρημα είναι απολύτως εφικτό. Κοστίζει όσο η ετήσια αμοιβή για την πλήρη

¹⁸ Ο όγκος των εγγραφών για τις οποίες θα αποφευχθούν διπλοεργασίες είναι απόλυτα μετρήσιμος, μπορεί να αποτιμηθεί οικονομικά και να εκφραστεί σε ευρώ στο τέλος κάθε χρόνου, με την αυτόματη εξαγωγή μιας αναφοράς (report) που θα δείχνει τις πολλαπλές εγγραφές στον Συλλογικό Κατάλογο Κυπριακών Βιβλιοθηκών.

¹⁹ Από τα στατιστικά του Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών προκύπτει ότι η επικάλυψη ξεπερνά το 27%. Δηλαδή οι 3.000.000 περίπου εγγραφές που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία 15 χρόνια από 45 ακαδημαϊκές-ερευνητικές βιβλιοθήκες, αφορούσαν στην πραγματικότητα μόνο 2.000.000 διαφορετικά βιβλία. Αυτό σημαίνει ότι, διπλοκαταλογογραφήθηκαν 1.000.000 βιβλία. Με άλλα λόγια, ένα στα τρία βιβλία παρότι υπήρχε καταλογογραφημένο σε άλλη βιβλιοθήκη, ξανακαταλογογραφήθηκε, δηλαδή ξαναπληρώθηκε η καταλογογράφηση του. Ο συντελεστής επικάλυψης στις κυπριακές λαϊκές βιβλιοθήκες (Δημοτικές, Σχολικές) λόγω της ομοιογενούς φύσης των συλλογών είναι ακόμη μεγαλύτερος, άρα και το ποσοστιαίο όφελος από τη συνεργατική καταλογογράφηση αναμένεται ακόμη μεγαλύτερο.

απασχόληση ενός καλού και έμπειρου καταλογογράφου στη διάρκεια αλλά αξίζει σίγουρα εκατονταπλάσια ή και χιλιαπλάσια. Εξαρτάται από το πόσες συνολικά βιβλιοθήκες θα αποκτήσουν τα συγκεκριμένα αντίτυπα χωρίς να χρειαστεί να τα επεξεργαστούν με «πρότυπη» καταλογογράφηση για πολλοστή φορά.

Καταλογογράφηση στη δημοσίευση (CIP) μπορεί να αρχίσει στην Κύπρο εντός του 2010. Προεργασίες συντονισμού έχουν ήδη αναληφθεί από τις Βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, οι οποίες διαθέτουν την εμπειρία και έχουν ήδη αναλάβει σε στενή συνεργασία ανάλογα έργα καταλογογράφησης μαζικής κλίμακας. Για την επιτυχή έκβαση απαιτείται η ενεργή συμμετοχή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Πρόκληση και στόχος είναι να καλυφτεί από τον πρώτο χρόνο το μεγαλύτερο ποσοστό των 1000 περίπου εκδόσεων που κυκλοφορούν ετησίως στην Κύπρο.

2.4.3 Συνολική Συλλογή Επικράτειας

Με τον όρο Συνολική Συλλογή Επικράτειας (Document provision: the national resource) νοείται το σύνολο των αποκτημάτων δημοσιευμάτων από όλο τον κόσμο που βρίσκονται στις βιβλιοθήκες της χώρας ως σύνολο και είναι διαθέσιμα προς χρήση. Η ύπαρξη επαρκούς Συνολικής Συλλογής Επικράτειας αποτελεί προϋπόθεση για την παροχή τεκμηρίων και για την καταγραφή τους σε καταλόγους. Κρίσιμη μεταβλητή στο σημείο αυτό αποτελεί ο βαθμός επάρκειας της Συνολικής Συλλογής, ώστε να είναι σε θέση να καλύπτει τις πληροφοριακές ανάγκες της χώρας. Από εδώ προκύπτει η ανάγκη συντονισμένου σχεδιασμού των προσκτήσεων και των προσβάσεων ώστε να εξασφαλίζεται η διαθεσιμότητα του υλικού αυτού σε εθνικό επίπεδο. Με την ανάπτυξη του Συλλογικού Καταλόγου και την διάδοση της χρήστης του είναι εφικτή η ορθολογική και συντονισμένη αγορά δημοσιευμάτων (βιβλίων και περιοδικών) από όλες τις Βιβλιοθήκες.

2.4.4 Πρόσβαση σε δημοσιεύματα

Σε πρώτο βήμα η πρόσβαση σε δημοσιεύματα αφορά στη δυνατότητα εντοπισμού και αξιολόγησής τους και σε δεύτερο βήμα στην εξασφάλιση της διάθεσης του τεκμηρίου στο χρήστη, είτε με επί τόπου επίσκεψη είτε με αποστολή ή μεταφορά του υλικού από απομακρυσμένους τόπους. Η δυνατότητα πρόσβασης στα δημοσιεύματα αναφέρεται και σε χρήστες άλλων χωρών αλλά και σε μελλοντικούς χρήστες.

Η εν λόγω λειτουργία αφορά επίσης πρόσβαση σε δημοσιεύματα που η Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν έχει στην κατοχή της, αλλά είναι χρήσιμα σε ερευνητές. Οι τελευταίοι θα μπορούν να τα έχουν μέσω ενός συστήματος Διαδανεισμού μεταξύ των βιβλιοθηκών (ILL: Interlibrary Loan). Ένα τέτοιο σύστημα λειτουργεί ήδη πιλοτικά μεταξύ Πανεπιστημίου Κύπρου και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Πρόταση για ένα τέτοιο σύστημα, το οποίο θα επιτρέπει στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη να δανείζει (και να δανείζεται) και αυτή κυπριακά βιβλία της συλλογής της σε όλο τον κόσμο, ετοιμάζεται από το Σύνδεσμο Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και το Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Εργαλείο για τον σκοπό αυτό αποτελεί και πάλιν ο Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών, ο οποίος έχει δημιουργηθεί σε δοκιμαστική βάση με 15 κυπριακές βιβλιοθήκες (βλ. ενότητα 2.4.2.2), ενώ με πρόταση του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, αφού οριστικοποιηθούν οι διαδικασίες και εξευρεθούν τα κατάλληλα κονδύλια, οι βιβλιοθήκες που συμμετέχουν αναμένεται να ανέλθουν σε 50 σε πρώτη φάση στα μέσα του 2010 και σε 100 στο τέλος του 2010.

2.4.5 Ανταλλαγές δημοσιευμάτων

Αναφέρεται στη διάθεση του πλεονάζοντος υλικού μέσω αναδιανομής σε βιβλιοθήκες της χώρας. Προϋπόθεση αποτελεί η ακριβής καταγραφή των τοπικών συλλογών και η

γνώση του περιεχομένου τους. Η ανάπτυξη και διεύρυνση του Συλλογικού Καταλόγου Κυπριακών Βιβλιοθηκών θα βοηθήσει τα μέγιστα στη σωστή καταγραφή και στην αλληλοενημέρωση των βιβλιοθηκών για τις συλλογές που η κάθε μια κατέχει αλλά και τις ελλείψεις που παρουσιάζουν. Η καταγραφή θα επιτρέψει την πραγματοποίηση ανταλλαγών τίτλων από συλλογές στις οποίες πλεονάζουν προς συλλογές από τις οποίες οι συγκεκριμένοι τίτλοι είναι χρήσιμοι αλλά απουσιάζουν. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μερικώς η ενίσχυση των συλλογών και η ποιοτική τους βελτίωση χωρίς οικονομική επιβάρυνση.

2.4.6 Πρόσβαση στην πληροφορία

Η πρόσβαση στη πληροφορία αναφέρεται σε οποιαδήποτε από τις τρεις μορφές: (α) πρωτογενή (πρωτογενή δεδομένα, ανεπεξέργαστη πληροφορία) (β) επεξεργασμένη πληροφορία (γ) προετοιμασία πληροφοριακών οδηγιών και συναφών εργαλείων διευκόλυνσης της πρόσβασης.

Η πρόσβαση στην πληροφορία θα πραγματοποιείται α) μέσω της συνεχώς αναπτυσσόμενης συλλογής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, β) μέσω της πρόσβασης που αυτή θα έχει σε διάφορες βάσεις δεδομένων και άλλες ηλεκτρονικές πηγές (μέσω κοινοπραξιών με άλλες κυπριακές βιβλιοθήκες) και γ) μέσω διαδανεισμού εντός Κύπρου και διεθνώς.

2.4.7 Υπηρεσίες σε βιβλιοθήκες και Κέντρα Πληροφόρησης

Παρά το ότι ο τύπος εθνικής βιβλιοθήκης που επιλέγηκε για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν επικεντρώνεται στην παροχή υπηρεσιών σε βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης, η διάσταση αυτή δεν πρέπει να παραμεληθεί. Προεξέχουσα ανάγκη καλύπτει η υποστήριξη της καταλογογράφησης μέσω διάθεσης βιβλιογραφικών εγγραφών, καταλογογράφηση στην δημοσίευση (Cataloguing In Publication) και η ιδιαίτερα η συστηματική και συνεργατική ανάπτυξη **Αρχείων Καθιερωμένων Αποδόσεων**.

Κρίσιμη κρίνεται η προσφορά της Κυπριακής Βιβλιοθήκης στην καθιέρωση κυπριακών ονομάτων, τοπωνυμίων, ιστορικών περιόδων, γεγονότων κ.τ.λ.. Η ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας πέραν του ότι αποτελεί αντικείμενο της εθνικής βιβλιοθήκης κάθε χώρας, μπορεί να αποδειχθεί εθνικής σημασίας αφού, αν καταφέρει να κερδίσει την εμπιστοσύνη και την εκτίμηση διεθνών καταλογογραφικών κέντρων (π.χ. Library of Congress) θα συμβάλλει ενεργά στον τρόπο καθιέρωσης και διάδοσης των κυπριακών ονομάτων σε όλο τον κόσμο (βλ. επίσης ενότητα 2.4.2.1) Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η διάδοση της κυπριακής εκδοχής για την ιστορία, γεωγραφία πολιτισμό, γλώσσα σε όλα τα κέντρα διάδοσης των πληροφοριών.

Μια άλλη υπηρεσία προς βιβλιοθήκες αποτελεί η υποστήριξη στην **επιλογή υλικού** και ο συντονισμός στον τρόπο ανάπτυξης των συλλογών των κυπριακών βιβλιοθηκών – τουλάχιστον των δημοτικών και των σχολικών – έτσι ώστε να γίνονται προσεγγμένες αγορές, να αποφεύγονται οι σπατάλες και η ανάπτυξη να είναι προς όφελος ολόκληρης της κυπριακής κοινωνίας.

Η **συντήρηση** και η διαφύλαξη σημαντικού και σπάνιου υλικού είναι μια ακόμα υπηρεσία που θα μπορούσε να προσφέρει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη στις υπόλοιπες κυπριακές βιβλιοθήκες. Σε μια τέτοια δραστηριότητα μπορεί να εξελιχθεί η δημιουργία εργαστηρίου συντήρησης που έχει ήδη ξεκινήσει από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη

2.4.8 Πρόσβαση σε πηγές επιστημονικής πληροφόρησης

Η εθνική βιβλιοθήκη μιας χώρας οφείλει να εξασφαλίζει την πρόσβαση σε διεθνείς πηγές πληροφόρησης τόσο για τους χρήστες της όσο και για την κάλυψη εσωτερικών αναγκών που προκύπτουν από τη λειτουργία της (ενημέρωση διεθνούς παραγωγής

δημοσιευμάτων, εντοπισμός σχετικής με τη χώρα θεματολογίας κλπ.) Μια μεμονωμένη προσέγγιση αντιμετωπίζει το ανυπέρβλητο εμπόδιο των υψηλότερων οικονομικών απαιτήσεων. Η παγκόσμια εκδοτική παραγωγή επιστημονικών πόρων (περιοδικών και βάσεων δεδομένων) εμφανίζει συνεχώς εντονότερα ολιγοπωλιακά χαρακτηριστικά και ετήσιες αυξήσεις τιμών της τάξης του 6-10%. Λόγω του εξαιρετικά υψηλού προϋπολογισμού που απαιτείται συνολικά για την κάλυψη των αναγκαίων πληροφοριακών πόρων, μεμονωμένα για κάθε ερευνητική βιβλιοθήκη, μπορεί να θεωρείται βέβαιο ότι, χωρίς συστηματικό συντονισμό και θεσμική συνεργασία, όχι μόνον η Κυπριακή Βιβλιοθήκη αλλά όλες οι κυπριακές ερευνητικές βιβλιοθήκες είναι εξαιρετικά απίθανο να μπορέσουν να αποκτήσουν ή/και να διατηρήσουν την πληροφοριακή τους επάρκεια. Διέξοδο στο πρόβλημα αποτελεί η συνεργασία με τη μορφή κοινοπραξίας βιβλιοθηκών και συγκεκριμένα η διεύρυνση της λειτουργίας του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με την ένταξη νέων μελών (της Κυπριακής Βιβλιοθήκης συμπεριλαμβανομένης), που θα επωφελούνται από τις αντίστοιχες τρέχουσες και μελλοντικές συμφωνίες πρόσβασης του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με τους εκδότες.

2.4.9 Ηγεσία και καθοδήγηση, παροχή συμβουλών σε βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης

Μέχρι σήμερα η Κυπριακή Βιβλιοθήκη απέχει πολύ από το να διαδραματίζει ρόλο «εθνικής» βιβλιοθήκης για τη χώρα. Συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες 26 εθνικές βιβλιοθήκες των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπολείπεται κατά μία τάξη μεγέθους τόσο στον όγκο της συλλογής όσο και στη στελέχωση σε προσωπικό (υποδεκαπλάσια του Ευρωπαϊκού μέσου όρου). Ανάλογη είναι η κατάσταση σε όρους διαθέσιμων τεχνολογικών πληροφοριακών υποδομών και στεγαστικών εγκαταστάσεων.

Η αδυναμία καθοδήγησης και συντονισμού των υπόλοιπων κυπριακών βιβλιοθηκών έχει ως συνέπεια:

1. Τη μη ορθολογική αξιοποίηση ακόμη και αυτών των ανεπαρκών οικονομικών πόρων (όπως συμβαίνει με το παγιωμένο φαινόμενο της επαναλαμβανόμενης καταλογογράφησης των ίδιων αποκτημάτων ξεχωριστά από όλες τις βιβλιοθήκες).
2. Την πλήρη απομόνωση των βιβλιοθηκών, την έλλειψη συστηματικής συνεργασίας μεταξύ τους και την αδυναμία αξιοποίησης υλικού που βρίσκεται σε άλλες βιβλιοθήκες.

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα πρέπει να αναπτύξει πρωτοβουλίες, με τις οποίες θα διαδραματίζει ένα ρόλο συντονιστικό και καθοδηγητικό, έτσι ώστε να βοηθά τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες για να επιτελούν αποτελεσματικότερα το έργο τους. Αυτό δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί από τη μια χρονιά στην άλλη. Ένα ίδρυμα που έχει παραμεληθεί επί δεκαετίες (ουσιαστικά από την ίδρυσή του) δεν μπορεί να ανέβει στην «κορυφή του βιβλιοθηκονομικού συστήματος της χώρας» απλά και μόνο με τη νομική του θέσπιση. Αυτό απέδειξε η μέχρι τώρα πράξη. Η ηγεσία και η καθοδήγηση δεν επιβάλλονται. Οι ρόλοι δεν εκχωρούνται απλά, αλλά κατακτώνται με συνεχή μακρόχρονη προσπάθεια φορέων και ατόμων, εντός και εκτός εμπλεκόμενων ιδρυμάτων και με βάση την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών των προσπαθειών. Το παρόν Σχέδιο Ανάπτυξης επιδιώκει ακριβώς στην εμπλοκή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σε μια σειρά στοχευμένων δραστηριοτήτων η επιτυχής έκβαση των οποίων θα αναδείξει το ρόλο της, τη σημασία και την αναγκαιότητά της ώστε ο καθοδηγητικός και κεντρικός χαρακτήρας της να προκύψει φυσικά και αβίαστα χάρις το συνολικό αποτέλεσμα.

Άμεσα και χωρίς προβλήματα θα εξακολουθήσει και θα επιδιωχθεί η περαιτέρω ενίσχυση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης στην εκπροσώπηση των βιβλιοθηκών της χώρας για την παρουσίαση και υποστήριξη των θεμάτων που αφορούν την ανάπτυξη των βιβλιοθηκών

σε κυβερνητικά όργανα, στο κοινό, σε διεθνείς οργανισμούς και φόρα, σε διεθνείς υπηρεσίες πληροφόρησης, σε συζητήσεις και διεθνείς συμφωνίες για την δημιουργία ή υιοθέτηση προτύπων, στην ιεράρχηση προτεραιοτήτων.

2.4.10 Σχεδιασμός και συντονισμός

Σχεδιασμός και συντονισμός που περιλαμβάνει μεγαλύτερο βαθμό ελέγχου από ότι η ηγεσία και η παροχή συμβουλών. Ο σχεδιασμός συνιστά θεσμοθετημένες διαδικασίες και μηχανισμούς λήψης αποφάσεων. Παραδείγματα σχεδιασμού και συντονισμού μπορεί να είναι η επεξεργασία και καθιέρωση προτύπων, η σύνταξη και υιοθέτηση πολιτικών ή ακόμη και η επιλογή, η εισήγηση (μετά από μελέτη και συνεργασία) και η ανάπτυξη λογισμικού συστήματος ανοικτού κώδικα, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως εθνικό καταθετήριο κ.α. Για την εφικτότητα των συγκεκριμένων λειτουργιών ισχύουν τα ανάλογα με την προηγούμενη ενότητα 2.4.9.

Σχετικά άμεσα θα πρέπει να αναμένεται η ενεργή συμμετοχή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης όπως προβλέπεται στο υπό δημιουργία Συμβούλιο Βιβλιοθηκών.

2.4.11 Εκπαίδευση και κατάρτιση

Πριν την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τρίτους (κυρίως σε προσωπικό άλλων βιβλιοθηκών) απαραίτητη είναι η εξασφάλιση επαρκούς γνώσης σχετικά με τις βιβλιοθηκονομικές και πληροφοριακές εργασίες από πλευράς υφιστάμενου και μελλοντικού προσωπικού της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, ώστε να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες ανάγκες των χρηστών. Χωρίς την εξασφάλιση εκπαιδευμένων στελεχών οι παρεχόμενες υπηρεσίες δεν θα προσφέρονται πέραν των στοιχειωδών. Η μορφή εκπαίδευσης μπορεί να περιλαμβάνει συνεχιζόμενη εκπαίδευση, σπουδές προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου. Η εξασφάλιση ανάλογης γνώσης είναι καθαρά ανάγκη σε εθνικό επίπεδο.

Δημιουργία και εμπέδωση κουλτούρας μάθησης και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των υφιστάμενων και των μελλοντικών υπαλλήλων της Κυπριακής Βιβλιοθήκης είναι απαραίτητη, για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τις γρήγορες και εντυπωσιακές αλλαγές που διαδραματίζονται στο χώρο των βιβλιοθηκών και της πληροφόρησης και στη συνέχεια να κληθούν να καθοδηγήσουν τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες (βλ. ενότητα 2.4.9).

2.4.12 Έρευνα και ανάπτυξη

Αναγνωρίζεται η ανάγκη να διεξάγεται έρευνα με τη στενή ή πιο διευρυμένη έννοια που αφορά τα βιβλιοθηκονομικά θέματα σε μια χώρα. Άλλοτε με τη μορφή διερεύνησης καταστάσεων ή φαινομένων, άλλοτε με μια πρακτική ή και μια θεωρητική προσέγγιση, είτε από την ηγετική βιβλιοθήκη είτε από θεσμοθετημένο σχήμα. Η ανάπτυξη σχετίζεται εδώ με τη έρευνα, όπου στις βιβλιοθήκες συνήθως λαμβάνει τη μορφή έρευνας δράσης (action research). Οι σχετικές δημοσιεύσεις αφενός διαδίδουν τα αποτελέσματα των προσπαθειών που επιχειρούνται προς όφελος των επιστημόνων πληροφόρησης σε όλο τον κόσμο που αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα και αφετέρου εντάσσουν την Κύπρο στο διεθνή βιβλιοθηκονομικό χάρτη, με τα ανάλογα πολλαπλασιαστικά οφέλη.

2.5 Βήμα 5. Ιεράρχηση προτεραιοτήτων, ορισμός στόχων, καθιέρωση δεικτών

Κατά την εκπόνηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης, έγινε προσεκτική επιλογή εκείνων των δραστηριοτήτων, που αφενός θα εξασφαλίσουν την ουσιαστική αναβάθμιση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και αφετέρου θα εδραιώσουν την επιτυχή συνέχιση της προσπάθειας. Κυρίως δε, όσον αφορά το σκοπό αυτού του συγκεκριμένου

Σχεδίου, θα πρέπει, αφού ενημερωθεί σχετικά το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση σε όσα συμφωνηθούν εκ των προτέρων και να οριστούν οι διαδικασίες ελέγχου υλοποίησης και επίτευξης των κοινά αποδεκτών στόχων, ώστε να μην παραμείνει το Σχέδιο Ανάπτυξης «επί χάρτου».

Οι προτεραιότητες για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών διαφοροποιούνται ανάλογα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Η κάλυψη μιας συγκεκριμένης ανάγκης μπορεί να χαρακτηρίζεται ως ουσιώδης, επιθυμητή ή προαιρετική σε μια χρονική περίοδο, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν και σε σχέση με το βαθμό κάλυψης άλλων συναφών ή και «ανταγωνιστικών» μεταξύ τους αναγκών σε περιβάλλον περιορισμένων πόρων.

Με την πάροδο των ετών αναμένονται μεταβολές σε προτεραιότητες διαφορετικών αναγκών. Για την επικαιροποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης προτείνεται η καθιέρωση στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη εσωτερικής διαδικασίας ετήσιας εξειδίκευσης των στόχων με προσαρμογή στις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες.

Το σχέδιο ανάπτυξης οποιασδήποτε εθνικής βιβλιοθήκης κρίνεται προτιμότερο να επικεντρώνεται σε ένα σύνολο ρεαλιστικών λειτουργιών, αντί να απαριθμεί ένα φιλόδοξο-εντυπωσιακό αριθμό λειτουργιών, τις οποίες η βιβλιοθήκη δεν μπορεί να εκτελέσει. Η συσσωρευμένη εμπειρία της ίδιας της βιβλιοθήκης και οι διαθέσιμοι σε αυτήν πόροι προσδιορίζουν το ρόλο της στο σύστημα των βιβλιοθηκών της χώρας.

Οι λειτουργίες που περιγράφηκαν στην προηγούμενη ενότητα 2.4 αποτελούν ένα σύνολο δραστηριοτήτων που οφείλουν να υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο. Όπως αναλύθηκε σε κάθε λειτουργία, δεν είναι απαραίτητο να διεξάγονται από μία οντότητα, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις συνεργασιών, αξιοποίησης συμπληρωματικότητας και συνεργιών. Οι λειτουργίες μπορούν να ομαδοποιηθούν-κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με:

1. Τη σημασία που έχουν για την ανάδειξη του κύριου ρόλου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.
2. Την αμεσότητα της ανάγκης και το επείγον του χαρακτήρα της λειτουργίας σε συνδυασμό με τον απαιτούμενο χρόνο να καταστεί εφικτή η δυνατότητα ανάληψης από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη.
3. Τη φύση της λειτουργίας να επιδέχεται αποκεντροποιημένη ή κεντρική διαχείριση, συντονισμό ή εκτέλεση.

Γίνεται εύκολα κατανοητό, ότι στη σημερινή κατάσταση δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθούν από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη όλες οι επιθυμητές λειτουργίες ταυτόχρονα. Απαιτούνται προσωπικό, ειδικότητες και τεχνογνωσία, υποδομές, μηχανισμοί, προϋπολογισμοί και ένα απαραίτητο χρονικό διάστημα, ικανό ώστε όλα αυτά να συνδεθούν αρμονικά μεταξύ τους, να αφομοιωθούν, να ενσωματωθούν εντός (αλλά και εκτός) Κυπριακής Βιβλιοθήκης και να αρχίσουν να αποδίδουν.

Εναλλακτικά μπορεί να επιτευχθεί πολύ πιο γρήγορα το επιθυμητό αποτέλεσμα της ανάπτυξης λειτουργιών εθνικής βιβλιοθήκης, με τη συνεργασία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης με οντότητες που ήδη λειτουργούν. **Η στρατηγική προσέγγιση συνίσταται στο να εκμεταλλευτεί η Κυπριακή Βιβλιοθήκη την υφιστάμενη εμπειρία του περιβάλλοντος των κυπριακών βιβλιοθηκών και όχι να υποταχθεί.** Η ανεξαρτησία είναι ένα από τα χαρακτηριστικά, τα οποία διακρίνουν μια εθνική βιβλιοθήκη.

2.5.1 Τρία ερωτήματα πολιτικής

Ωστόσο, πριν τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για την επιλογή των λειτουργιών, εγείρονται **τρία ερωτήματα πολιτικής**, οι απαντήσεις στα οποία επηρεάζουν το χαρακτήρα και το εύρος των λειτουργιών.

2.5.1.1 Ερώτημα 1. Κυπριακή Βιβλιοθήκη: γραμμική συνέχεια ή ουσιαστικά νέα

Τίθεται το ερώτημα αν ως κοινωνία και θεσμικά όργανα αυτής της κοινωνίας, επιθυμούμε μια Κυπριακή Βιβλιοθήκη **γραμμική συνέχεια** της υπάρχουσας μελανής κατάστασης, ή οποία αποτελεί τη μοναδική αρνητική εξαίρεση στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής οικογένειας (βλ. πίνακα 1), ή αντιθέτως, μια **ουσιαστικά νέα Κυπριακή Βιβλιοθήκη**, οι λειτουργίες της οποίας θα αντιστοιχούν πράγματι στην πολιτιστική και πνευματική δημιουργία και κληρονομιά της Κύπρου; Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης υιοθετεί τη δεύτερη εκδοχή. Για το λόγο αυτό:

1. Επιλέγονται εκ νέου οι λειτουργίες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και καθορίζονται εξ αρχής (από μηδενική βάση) οι πραγματικές της ανάγκες.
2. Αποφεύγεται κάθε (άτοπη και άνευ νοήματος) σύγκριση με την υπάρχουσα σήμερα κατάσταση, κυρίως σε θέματα και αναφορές αυξήσεων προϋπολογισμού, ποσοστά αύξησης προσωπικού, πρόσληψης ειδικοτήτων κλπ.

2.5.1.2 Ερώτημα 2. Κυπριακή Βιβλιοθήκη, ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή παραγωγή

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα καλύπτει και την **τουρκοκυπριακή παραγωγή**; Αν ναι, τότε θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για μεγαλύτερο όγκο υλικού και ανάλογους χώρους βιβλιοστασιών, εξυπηρέτησης κοινού, ειδικοτήτων και προσόντων προσωπικού κλπ. Διαφορετικά, η Κυπριακή Βιβλιοθήκη μπορεί να περιοριστεί (κυρίως) στην ελληνοκυπριακή παραγωγή, χωρίς να προσπαθεί να προκαταλάβει εξελίξεις όπως η πιθανή λύση του κυπριακού. Πάντως, σε περίπτωση λύσης του κυπριακού και επανένωσης των δύο κοινοτήτων, θα μπορούσαν να εξεταστούν τρία ενδεχόμενα

1. Να λειτουργήσουν δύο κρατικές βιβλιοθήκες, στο μοντέλο άλλων ευρωπαϊκών χωρών που για ιστορικούς και άλλους λόγους έχουν περισσότερες από μια «εθνικές βιβλιοθήκες» και όπου οι λειτουργίες εθνικής βιβλιοθήκης εκτελούνται από περισσότερες της μιας βιβλιοθήκης (Βρετανία, Ιταλία, Γερμανία κλπ.)
2. Να έχει αναπτυχθεί η Κυπριακή Βιβλιοθήκη σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορέσει χωρίς μεγάλα προβλήματα να περιλάβει λειτουργίες που καλύπτουν και τις δύο κοινότητες,
3. Να έχει αναπτυχθεί η τ/κ «κρατική» βιβλιοθήκη σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να απορροφήσει τις λειτουργίες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης είναι συμβατό με τα δύο πρώτα ενδεχόμενα. Αντίθετα η συνέχιση της παρούσας κατάστασης στη Κυπριακή Βιβλιοθήκη μάλλον λειτουργεί υπέρ του τρίτου ενδεχόμενου.

2.5.1.3 Ερώτημα 3. Κυπριακή Βιβλιοθήκη: αναγκαστικά δανειστική, ή ανάπτυξη των κυπριακών βιβλιοθηκών

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα αναλάβει παράλληλα και ρόλο Κεντρικής Δημόσιας Βιβλιοθήκης για αξιοποίηση από το ευρύτερο κοινό ή θα αφήσει αυτό το ρόλο στις δημοτικές-λαϊκές βιβλιοθήκες; Εάν επιλεγεί το πρώτο, τότε αυτό θα καθορίσει αν η Κυπριακή Βιβλιοθήκη (συνεχίσει να) διαθέτει δανειστικό τμήμα και συλλογή, αν θα περιλαμβάνει περισσότερα θεματικά αντικείμενα, περισσότερα αντίτυπα προς δανεισμό και πρόβλεψη για μεγαλύτερους χώρους βιβλιοστασιών, προσωπικού, αναγνωστήρια για κοινό και όχι μόνο για ερευνητές, χώρους εξυπηρέτησης κοινού κλπ. Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης επιλέγει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη λειτουργιών σε εθνικό επίπεδο, χωρίς να διακοπούν οι υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες.

Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα καθορίζουν σημαντικά χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας και του ρόλου της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και της μελλοντικής της ανάπτυξης. Οι οριστικές απαντήσεις θα επιδιωχθεί να δοθούν από τα αρμόδια όργανα

της Κυπριακής Βιβλιοθήκης εντός του 2010. Οι απαντήσεις θα επηρεάσουν και τους στόχους αλλά και τις προϋποθέσεις (προσωπικό, χώροι, προϋπολογισμοί κλπ.).

2.5.2 Θεσμικό πλαίσιο

Η IFLA²⁰ και η UNESCO, υποστηρίζουν ότι κάθε χώρα πρέπει να έχει τη δική της εθνική βιβλιοθήκη. Για να μπορέσει να λειτουργήσει μια εθνική βιβλιοθήκη χρειάζεται το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο. Κάθε εθνική βιβλιοθήκη που δεν έχει κάποια νομοθετική βάση για τις δραστηριότητες της ή που έχει ξεπερασμένη νομοθεσία πρέπει να πιέσει την κυβέρνηση της χώρας της για να εγκρίνει νόμους που θα εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία τους και την επίτευξη των στόχων τους (Bagrova 1992, 18:274-280).

Οι λειτουργίες μιας εθνικής Βιβλιοθήκης συνιστούν ένα σημαντικό εθνικό θεσμό για την έκφραση της εθνικής ταυτότητας και τη διαφύλαξη της εθνικής κληρονομιάς. Η λειτουργία της επομένως πρέπει να προβλέπεται εις το διηνεκές και να υπερβαίνει τις εκάστοτε πιθανές βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες. Ένα θέμα αρχής αποτελεί η θέσπιση της λειτουργίας της από το ανώτατο νομοθετικό σώμα κάθε χώρας και όχι με προεδρικά διατάγματα ή υπουργικές αποφάσεις.

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία (Lor and Sonnekus 1997b) οι κυριότεροι παράγοντες που πρέπει να διασφαλίζονται με τη νομοθεσία που θα διέπει μια εθνική βιβλιοθήκη, προκειμένου αυτή να μπορέσει να πετύχει τους στόχους της είναι τρεις:

1. **Πόροι:** Ο πρώτος παράγοντας αφορά την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την εκπλήρωση των στόχων της εθνικής βιβλιοθήκης. Πρέπει αρχικά να αποσαφηνιστούν οι σχέσεις της βιβλιοθήκης με την πολιτεία να διευκρινιστούν οι στόχοι και οι λειτουργίες της και με βάση αυτές να διασφαλιστεί μέσω της νομοθεσίας σταθερή, επαρκής και αξιόπιστη ροή χρηματοδότησης της βιβλιοθήκης. Τούτου δοθέντος, η πολιτεία μπορεί να παρακολουθεί το βαθμό εκπλήρωσης των στόχων που αντιστοιχούν στην επαρκή χρηματοδότηση της εθνικής βιβλιοθήκης.
2. **Αρμοδιότητα:** Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την νομοθετική κατοχύρωση των σχέσεων της εθνικής βιβλιοθήκης με άλλες βιβλιοθήκες και οργανισμούς. Για να μπορέσει να πραγματοποιήσει τις βασικές εθνικές λειτουργίες όπως είναι η συνεργασία με άλλα ιδρύματα και οργανισμούς, συμμετοχή σε προγράμματα, συντονισμός των βιβλιοθηκών της χώρας, ενθάρρυνση της τυποποίησης, και εκτέλεση των εθνικών και διεθνών στόχων, η εθνική βιβλιοθήκη χρειάζεται τη νομική αναγνώριση.
3. **Αυτονομία:** Ο τρίτος παράγοντας αφορά το μεγάλο βαθμό αυτονομίας που πρέπει να εξασφαλίζεται από την νομοθεσία στην εθνική βιβλιοθήκη. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην δυνατότητα που θα πρέπει να έχει το διοικητικό σώμα της βιβλιοθήκης να καθορίσει από μόνο του τις προτεραιότητες της βιβλιοθήκης και να διαθέσει τους πόρους με ευέλικτο τρόπο λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στο περιβάλλον της βιβλιοθήκης.

Η νομοθεσία που διέπει την Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν εξασφαλίζει τους τρεις προηγούμενους παράγοντες (πόρους, αρμοδιότητα, αυτονομία). Για το λόγο αυτό καθίσταται προβληματική για την περαιτέρω μετεξέλιξη της σε μια βιβλιοθήκη με ουσιαστικό ρόλο εθνικής βιβλιοθήκης. Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη, με μεταγενέστερη από τον ιδρυτικό της νόμο ρύθμιση, υπάγεται στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) και εξαρτάται απόλυτα από αυτό, όσον αφορά το ύψος του προϋπολογισμού, τον τρόπο διάθεσης των κονδυλίων, την επιλογή προσωπικού, κ.α.

²⁰ International Federation of Library Associations and Institutions

Μέχρι πρότινος η νομοθεσία δεν κατοχύρωνε ούτε καν την **δια νόμου κατάθεση** κάθε αντιτύπου που εκδίδεται στη Κύπρο – διαδικασία, που αποτελεί συστατικό του πρωταρχικού ρόλου κάθε εθνικής βιβλιοθήκης. Κρίνεται αναγκαία η δημιουργία ανεξάρτητης νομικής οντότητας, χρηματοδοτούμενη με ίδιον προϋπολογισμό, διακριτό κεφάλαιο στον κρατικό, τακτικό προϋπολογισμό και η οποία θα έχει ιδίαν αντίληψη και λόγο στις προσλήψεις του προσωπικού της.

Πρόταση για το ακριβές **νομικό καθεστώς** θα ετοιμαστεί από τη Συμβουλευτική Επιτροπή της ΚΒ, η οποία θα λάβει υπόψη τα σχέδια των προηγούμενων Συμβουλευτικών Επιτροπών και θα κατατεθεί στα αρμόδια όργανα της πολιτείας για έγκριση το πρώτο τρίμηνο του 2010²¹.

2.5.2.1 Συνέργειες Κυπριακής Βιβλιοθήκης και των άλλων Κυπριακών βιβλιοθηκών

Ο πολυδιάστατος ρόλος μιας εθνικής βιβλιοθήκης, ακόμη και σε στάδιο μη πλήρους ανάπτυξης, δεν θα πρέπει να περιοριστεί σε χώρο συλλογής βιβλίων και αναγνωστηρίου.

Η ΚΒ θα πρέπει να επιδιώξει συνεργασία με όλες τις κυπριακές βιβλιοθήκες που μπορούν να τη στηρίξουν στην παρούσα φάση και να τη βοηθήσουν ώστε να μπορέσει να επιτελέσει το ρόλο του συντονιστή και καθοδηγητή. Εμπειρία και τεχνογνωσία μπορεί η ΚΒ να αντλήσει άμεσα μέσω συνεργασιών με τις δημόσιες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (π.χ. σε θέματα ψηφιοποίησης, δημιουργίας καταθετηρίων, καθιερώσεων θεματικών και άλλων όρων, εισαγωγής νέων τεχνολογικών εργαλείων – web 2.0, κ.α.).

2.5.2.1.1 Σύσταση Συμβουλίου Βιβλιοθηκών Κύπρου

Οι συνέργειες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης με τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες μπορούν να αναπτυχθούν θεσμικά, εντός του πλαισίου λειτουργίας του **«Συμβουλίου Βιβλιοθηκών Κύπρου»**, του συμβουλευτικού και συντονιστικού οργάνου, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τις διεθνείς τάσεις, τις ανάγκες και δυνατότητες της τοπικής πραγματικότητας και θα εισηγείται στην πολιτεία και στα εμπλεκόμενα μέρη πολιτικές και δράσεις για την επίλυση των προβλημάτων των βιβλιοθηκών με ορθολογικό τρόπο.

Στόχος του «Συμβουλίου Βιβλιοθηκών Κύπρου» είναι η συνεχής αναβάθμιση των κυπριακών βιβλιοθηκών και η εξασφάλιση των προϋποθέσεων να αξιοποιηθούν στην πορεία της χώρας προς την κοινωνία της γνώσης.

Στο «Συμβούλιο Βιβλιοθηκών Κύπρου» εκτός της **Κυπριακής Βιβλιοθήκης** συμμετέχουν επίσης εκπρόσωποι των Πρυτανικών αρχών των Πανεπιστημίων, του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, των ερευνητικών ινστιτούτων και ειδικών βιβλιοθηκών, των Δημοτικών βιβλιοθηκών, των Σχολικών Βιβλιοθηκών, της Κυπριακής Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ) και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Το Συμβούλιο Βιβλιοθηκών μπορεί να αναθέτει την εκπόνηση μελετών και σύνταξη σχεδίων και να παρακολουθεί την εξέλιξη και τη πρόοδο υλοποίησης. Μεταξύ των σχεδίων που μπορεί αναλάβει συμπεριλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Η διαρκής καταγραφή των κυπριακών βιβλιοθηκών. Η καταγραφή αυτή θα αποτελέσει τη βάση για σχεδιαζόμενη μελλοντική παροχή υπηρεσιών προς τις βιβλιοθήκες της χώρας από την αναβαθμισμένη Κυπριακή Βιβλιοθήκη και σε συνεργασία με όλες τις ενεργές οντότητες των κυπριακών βιβλιοθηκών.
- Στρατηγικές συμμαχίες εντός και εκτός Κύπρου (EUROPEANA, HEAL-link, Σύνδεσμος Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Southern European Libraries Link, κλπ.).

²¹ Έχουν ήδη διαμορφωθεί δύο προτάσεις από προηγούμενες Συμβουλευτικές Επιτροπές, οι οποίες θα αξιοποιηθούν.

- Η δημιουργία πληροφοριακής υποδομής για την ερευνητική, εκπαιδευτική και πολιτιστική κοινότητα.
- Η δημιουργία κοινοπρακτικής συλλογής ηλεκτρονικών πηγών για την ερευνητική κοινότητα.
- Ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η συντήρηση Συλλογικού Καταλόγου των κυπριακών βιβλιοθηκών.
- Ο σχεδιασμός και η δημιουργία μηχανισμού συνεργατικής καταλογογράφησης,
- Η δημιουργία δικτύου διαδανεισμού.
- Η διαρκής επιμόρφωση στελεχών των βιβλιοθηκών.
- Η συστηματική υποστήριξη και ο συντονισμός των σχολικών βιβλιοθηκών.

Όργανα και μέσα υποστήριξης ή/και εκτέλεσης των σχεδίων του Συμβουλίου Βιβλιοθηκών μπορούν να θεωρηθούν: ο Σύνδεσμος Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, οι διαρκείς επιτροπές εμπειρογνομόνων που θα συγκροτηθούν από επιστήμονες του κλάδου. Θα επιδιωχθεί η συντονισμένη εκπροσώπηση σε διεθνείς οργανισμούς και ενώσεις (IFLA, LIBER, EUA, UNICA) η τήρηση διεθνών προτύπων, (MARC, AACR2, FRBR, RDA, DC, ΟΑΙ PMH, DAISYbooks) καθώς και η συμμετοχή στις, κινήσεις Open Access και open source software. Η ενεργός συμμετοχή της αναβαθμισμένης **Κυπριακής Βιβλιοθήκης** στο Συμβούλιο Βιβλιοθηκών κρίνεται από τώρα σημαντική.

2.5.3 Στέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης

Οι υφιστάμενες κτηριακές εγκαταστάσεις είναι ανεπαρκείς και ακατάλληλες για την ορθολογική λειτουργία της Βιβλιοθήκης, πολύ περισσότερο για την ανάπτυξη και την ικανοποιητική προσφορά υπηρεσιών στους χρήστες της Βιβλιοθήκης (για περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης βλ. το τρίτο κεφάλαιο ενότητα 3.1.4). Υπό αυτή την έννοια η επίλυση του στεγαστικού αποτελεί ένα **κομβικό σημείο στην αναβάθμιση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης**. Οι χωρικοί και στεγαστικοί περιορισμοί που δημιουργούν το πρόβλημα, επιλύονται σε δύο εξ αρχής προδιαγεγραμμένες φάσεις.

1. Βραχυ-μεσοπρόθεσμη προσωρινή 2010-2016.
2. Επείγουσα, μακροπρόθεσμη, οριστική 2016 - .

2.5.3.1 Άμεσες, προσωρινές λύσεις στο στεγαστικό της Κυπριακής Βιβλιοθήκης

Η πρώτη προβλέπει πρόγραμμα ενοικίασης και προσαρμογής χώρων για την κάλυψη των άμεσων αναγκών βιβλιοστασίων, γραφείων προσωπικού, εξυπηρέτησης κοινού, επεξεργασίας υλικού κλπ. Προβλέπεται διάρκεια πέντε ετών της προσωρινής φάσης, αρχομένης από την πρώτη ημέρα εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης μέχρι την οριστική εγκατάσταση όλων των υπηρεσιών των συλλογών του εξοπλισμού και του προσωπικού στο νέο κτήριο της Κυπριακή Βιβλιοθήκη (11/2016). Άμεσα ενοικιάζοντας και διαμορφώνοντας τους χώρους πλησίον της Φανερωμένης, ώστε να εγκατασταθούν οι νέες λειτουργίες που θα αναληφθούν από το νέο και υφιστάμενο προσωπικό. Οι σχετικές προτάσεις έχουν προωθηθεί για έγκριση. Η αξιοποίηση των εν λόγω χώρων αποτελεί λύση ανάγκης και ταυτόχρονα προϋπόθεση για την φυσική εγκατάσταση λειτουργιών που σήμερα απουσιάζουν.

Η δεύτερη φάση αρχίζει επίσης από την πρώτη ημέρα εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης περιλαμβάνει την έναρξη των απαραίτητων διαδικασιών σε συνεργασία με το Κτηματολόγιο και το ΥΠΠ για την εξασφάλιση νεόδμητου κατάλληλου κτηρίου εθνικής βιβλιοθήκης κτηρίου.

2.5.3.2 Οριστική λύση στο στεγαστικό της Κυπριακής Βιβλιοθήκης

Οι ανά τον κόσμο κρατικές και εθνικές βιβλιοθήκες είθισται να στεγάζονται σε κτήρια μνημειώδη, εμβληματικά, ώστε όχι απλώς να εξυπηρετούν την αποστολή τους αλλά ταυτόχρονα να προΐδεάζουν αναλόγως για την εκτίμηση που έχει έκαστος λαός για την πνευματική του κληρονομιά και δημιουργία.

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με τα αρμόδια όργανα και υπηρεσίες της πολιτείας θα αρχίσει την εκπόνηση ενός σχεδίου για ανέγερση ενός τέτοιου κτηρίου, στο οποίο θα μπορεί να στεγαστεί οριστικά, μόνιμα και αξιοπρεπώς η ΚΒ και οι υπηρεσίες της.

Ο σχεδιασμός του νέου κτηρίου θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις προβλεπόμενες λειτουργίες και υπηρεσίες που θα προσφέρει η ΚΒ. Σε αδρές γραμμές θα πρέπει να προβλεφτούν χώροι:

- παραγγελίας υλικού,
- παραλαβές,
- διαχείρισης και κυκλοφορίας υλικού,
- βιβλιοθηκονομικής επεξεργασίας υλικού,
- καταλογογράφησης,
- δημιουργίας βιβλιογραφιών και καταλόγων,
- βιβλιοδεσίας περιοδικών και εφημερίδων,
- συντήρησης και αποκατάστασης,
- θαλάμου απεντόμωσης
- ταξιθέτησης υλικού,
- βιβλιοστάσια έργων αναφοράς (καταλόγων, λεξικών, εγκυκλοπαιδειών κλπ),
- βιβλιοστάσια βιβλίων,
- βιβλιοστάσια περιοδικών,
- εκθετήρια περιοδικών εκδόσεων,
- εκθετήρια νέων εκδόσεων ή αποκτημάτων,
- σπάνιων και παλαιών βιβλίων,
- αρχείων και ειδικών συλλογών
- προθήκες οπτικοακουστικού κ.α. υλικού,
- βιβλιοστάσια ελεγχόμενης πρόσβασης,
- χρήσης-αξιοποίησης ειδικού υλικού (χαρτών)
- υποδοχής και προσανατολισμού κοινού,
- αναγνωστήριων,
- ομαδικής και ατομικής μελέτης,
- φωτογράφησης,
- φωτοαντιγράφησης,
- ψηφιοποίησης,
- ανάγνωσης-εκτύπωσης μικρομορφών,
- χρήσης οπτικοακουστικού υλικού και πολυμέσων,
- εκπαίδευσης προσωπικού και χρηστών,
- συσκέψεων,
- εκθέσεων,
- παρουσιάσεων και εκδηλώσεων,
- γραφεία υποστήριξης χρηστών- εργασίας προσωπικού

- γραφεία διεύθυνσης, διοικητικού και τεχνικού προσωπικού,
- εγκατάσταση υπολογιστικού και δικτυακού εξοπλισμού, εξυπηρετητές και αποθηκευτικοί χώροι ψηφιακού υλικού
- τεχνικής υποστήριξης,
- λοιποί αποθηκευτικοί και βοηθητικοί χώροι.

Το νέο κτήριο θα πρέπει να ενταχθεί σε ένα ευρύτερο πολεοδομικό σχεδιασμό πιθανόν σε γεινίαση με ομόλογες λειτουργίες-υπηρεσίες. Θα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμο από το κοινό, να παρέχει πρόσβαση σε αυτοκίνητα προμηθευτών, χώρους στάθμευσης και διευκόλυνση στη φυσική προσπέλαση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στο χώρο οικοδόμησης πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα επέκτασης ή/και προσαρμογής του κτηρίου για κάλυψη των μελλοντικών αναγκών μετά από μια 25ετία.

2.5.3.2.1 Πόροι για τη χρηματοδότηση του κτηριακού προγράμματος της ΚΒ

Οι πόροι για την ανέγερση του κτηρίου θα πρέπει να καλυφθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξετασθεί και το ενδεχόμενο κάλυψης μέρους του κόστους από ευρωπαϊκά προγράμματα υποδομής π.χ. ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς). Σχετική εκτίμηση του κόστους ανέγερσης του κτηρίου θα συνταχθεί σε συνεργασία με τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΠ και μετά από αρχιτεκτονική σύνοψη των αναγκών και των μεγεθών, που θα διαμορφωθεί από το Διευθυντή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης εντός του 2010.

2.5.4 Ιεράρχηση προτεραιοτήτων

Για τη πενταετία 2010-2014, που καλύπτει το Σχέδιο Ανάπτυξης, προβλέπονται λειτουργίες και η κάλυψη πληροφοριακών αναγκών σε εθνικό επίπεδο στους τρεις άξονες:

2.5.4.1 Ανάπτυξη Συλλογής

Τα προηγούμενα 6 χρόνια η μέση ετήσια αύξηση της συλλογής της ΚΒ κυμανόταν από 4.850 έως 5.500 τόμους (βιβλίων, ενώ το 2008 ανήλθε σε 8.000 τεκμήρια (βιβλία, περιοδικά κλπ). Για την επόμενη εικοσαετία πρέπει να στοχοθετηθεί ετήσια αύξηση της τάξεως πέραν των 15.000 τόμων βιβλίων. Για το 2010 τίθεται στόχος η αναδρομική καταλογογράφηση και η ανάπτυξη της συλλογής κατά 15.000 τίτλους (μέσω του legal deposit, μέσω αγορών από εξωτερικό βιβλίων που αφορούν την Κύπρο, απόκτησης συλλογών μέσω αγοράς και επιλεγμένων δωρεών, από τη συλλογή των εκδόσεων των Ηνωμένων Εθνών κλπ. διεθνών οργανισμών). Στο τέλος του 2010 θα αποτιμηθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης της συλλογής. Την επόμενη χρονιά (2011) θα επιδιωχθεί η απόκτηση 15.000 από αγορά πέραν των αποκτημάτων που προκύπτουν από δωρεές και κατά νόμο κατάθεση ή συμφωνίες με διεθνείς οργανισμούς. Άμεση συνέπεια της υιοθέτησης του στόχου αύξηση της συλλογής για το 2010 είναι η ανάγκη αναπροσαρμογής του προϋπολογισμού του 2010 ώστε να καλύψει την αγορά των 15.000 τίτλων.

Η ανάπτυξη της συλλογής είναι άμεσα εξαρτώμενη από την επάρκεια του προϋπολογισμού, την ικανότητα και γνώση του προσωπικού, τη διαθεσιμότητα πηγών τροφοδότησης, και από την διαθεσιμότητα χώρων συγκέντρωσης της ΚΒ²². Στο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, αναμένεται ότι η εγκατάσταση της ΚΒ σε αρμόζον κτήριο και

²² Σύμφωνα με τον Διευθυντή της Κυπριακής Βιβλιοθήκης «Είναι ενδεικτικό το παράδειγμα της συλλογής του Θεοδόση Νικολάου, που αγοράστηκε πρόσφατα και δεν μπορεί να αξιοποιηθεί διότι δεν υπάρχει χώρος στα υφιστάμενα κτήρια. Το ίδιο ισχύει για τη συλλογή των εκδόσεων των Ηνωμένων Εθνών που παραμένει στα κιβώτια τα τελευταία τέσσερα χρόνια, παραβιάζοντας τις προϋποθέσεις που έχουμε δεχτεί για να καταστεί η Βιβλιοθήκη χώρος κατάθεσης εκδόσεων του ΟΗΕ».

η ανάπτυξη της λειτουργίας της σε επιθυμητά επίπεδα θα συμβάλλει στην δυνατότητα για πολλαπλάσιες αγορές και θα προκαλέσει το ενδιαφέρον μελλοντικών δωρητών και σημαντική αύξηση αποκτημάτων προερχόμενων από δωρεές.

2.5.4.2 Υπηρεσίες σε χρήστες

Σκοπός μιας εθνικής βιβλιοθήκης είναι η διαφύλαξη του πνευματικού πλούτου της χώρας και η διατήρηση της πολιτιστικής του κληρονομιάς. Πρώτιστη υπηρεσία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης είναι η διάθεση του υλικού της στους σημερινούς χρήστες της αλλά και η διαφύλαξη του για χρήση από τις μελλοντικές γενιές. Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα πρέπει να εξυπηρετεί τους ερευνητές και δεν είναι απαραίτητο να είναι δανειστική (βλ. ερώτημα στην ενότητα 2.5.1.3).

2.5.4.3 Υπηρεσίες σε βιβλιοθήκες

Η τεχνογνωσία που σταδιακά θα αποκτηθεί από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια να μεταφερθεί και στις υπόλοιπες βιβλιοθήκες (βλέπε ενότητα 2.4.7). Η δραστηριότητα αυτή, εκ των πραγμάτων, προετοιμάζεται και οργανώνεται κατά τη διάρκεια της πρώτης πενταετίας, αλλά αναδύεται σε βασική λειτουργία της ΚΒ κατά τη δεύτερη πενταετία. Σε συνεργασία με βιβλιοθήκες οργανώνεται η αναδρομική καταλογογράφηση της ΚΒ, η σύνταξη γραπτών διαδικασιών και πολιτικών καθιέρωσης όρων, συμμετοχή στη δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου Κυπριακών Βιβλιοθηκών και του δικτύου διαδανεισμού κυπριακών βιβλιοθηκών, καταλογογράφηση στη δημοσίευση (βλ. ενότητες 2.4.2, 2.4.2.1, 2.4.2.2, 2.4.2.4, 2.4.7)).

2.5.5 Άμεσες ανάγκες της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (2010)

Για την άμεση έναρξη των λειτουργιών της Κυπριακής Βιβλιοθήκης με βάση τις προτεραιότητες οι άμεσες ανάγκες της ΚΒ για το πρώτο εξάμηνο του 2010 εμφανίζονται ως εξής:

2.5.5.1 Προσωπικό

Σύνταξη οργανογράμματος της νέας αναβαθμισμένης Κυπριακής Βιβλιοθήκης από το Διευθυντή της, εντός του πρώτου εξαμήνου του 2010, το οποίο θα αξιοποιηθεί ως οδηγός για τη στελέχωση της ΚΒ. Ωστόσο άμεσα επείγει:

1. Άμεση πρόσληψη **ενός πληροφορικού** για την εντός Κυπριακής Βιβλιοθήκης υποστήριξη του υπολογιστικού εξοπλισμού.
2. Πρόσληψη **δύο επιστημόνων-βιβλιοθηκονόμων** συμπληρωματικών ειδικοτήτων για τις λειτουργίες ανάπτυξης της συλλογής²³, ήτοι την καθιέρωση πολιτικής, κριτηρίων, τον εντοπισμό την αξιολόγηση και επιλογή τεκμηρίων. Κύρια ενασχόληση θα αποτελέσει η εντατική χρήση και αξιοποίηση διεθνών βάσεων δεδομένων για εντοπισμό και αξιολόγηση σημαντικών δημοσιευμάτων. Στα καθήκοντά τους θα είναι και η δημιουργία δικτύου εισηγητών εντός και κυρίως εκτός Κύπρου. Θα παρασχεθεί η δυνατότητα να αποκτήσουν γρήγορα την απαιτούμενη τεχνογνωσία μέσα από εκπαιδεύσεις, τεχνικές επισκέψεις σε άλλες βιβλιοθήκες εκτός Κύπρου. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις βέβαια η ΚΒ θα εκμεταλλευθεί την τεχνογνωσία και τις υπηρεσίες των υπόλοιπων συνεργαζόμενων κυπριακών βιβλιοθηκών.

²³ Η αντίστοιχη υπηρεσία της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ουγγαρίας στελεχώνεται με 26 άτομα, σε σύνολο περίπου 570 το 2006, βλ.

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Hungary_annual_report_2006.pdf .

2.5.5.2 Υποδομές

1. Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων

Με πρωτοβουλία των μελών του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, όλες οι συμφωνίες πρόσβασης σε ηλεκτρονικές πηγές (βάσεις δεδομένων βιβλιογραφικές και πλήρους κειμένου, ηλεκτρονικά βιβλία κλπ) περιλαμβάνουν στα δικαιούχα μέρη και την Κυπριακή Βιβλιοθήκη χωρίς οικονομική επιβάρυνση. Απομένει η πρόσληψη προσωπικού για εντατική χρήση και αξιοποίηση. Η πρόσβαση σε διεθνείς βάσεις δεδομένων από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη δίνει τη δυνατότητα άμεσης αξιοποίησης τους και έναρξης πιλοτικής λειτουργίας εντοπισμού υλικού και παραγγελίας από το προσωπικό που θα προσληφθεί.

Οι συμφωνίες προβλέπουν μηδενική αύξηση του κόστους των συνδρομών για την ένταξη Κυπριακών κυβερνητικών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και των επισκεπτών χρηστών της στους δικαιούχους πρόσβασης. Η διευθέτηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα άμεσα, ορατά οφέλη από τις συνεργατικές δράσεις που έχουν αναλάβει οι Ακαδημαϊκές Κυπριακές Βιβλιοθήκες από την ίδρυσή τους. Οι συγκεκριμένες βάσεις δεδομένων καλύπτουν όλο σχεδόν το φάσμα επιστημονικών τομέων και εκτεταμένη κάλυψη σε θέματα πολιτικής, ανθρωπιστικών επιστημών, λογοτεχνίας, ιστορίας, φιλοσοφίας, επιστήμης πληροφόρησης και βιβλιοθηκονομίας, τέχνης, καθημερινού διεθνούς τύπου κλπ. Επιπλέον των βιβλιογραφικών αναφορών, ορισμένες προσφέρουν πρόσβαση και στο πλήρες κείμενο αρκετών εκατοντάδων χιλιάδων άρθρων μερικών δεκάδων χιλιάδων περιοδικών.

Για την αξιοποίηση των βάσεων δεδομένων (πιθανόν) να απαιτείται το προσωπικό που θα προσληφθεί, να τύχει αρχικής εκπαίδευσης από εξειδικευμένο προσωπικό των μελών του Συνδέσμου Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και στη συνέχεια θα χρειαστεί να συμμετέχει σε εκπαιδευτικά σεμινάρια που συνδιοργανώνονται από το Σύνδεσμο Κυπριακών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, για επικαιροποίηση των δεξιοτήτων και γνώσεων. Η δια βίου μάθηση σε αυτές τις κατηγορίες προσωπικού δεν αποτελεί δικαίωμα αλλά όρο επιβίωσης (βλ. επίσης ενότητα 2.4.11 Εκπαίδευση και Έρευνα).

2. Διαδικτυακή υποδομής ευρείας ζώνης

Η εξασφάλιση **διαδικτυακής υποδομής** ευρείας ζώνης στους χώρους εργασίας της Κυπριακής Βιβλιοθήκη συνιστά προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για μια εθνική βιβλιοθήκη της δεκαετίας του 1990 (sic). Η διαδικτύωση (και όχι η απλή πρόσβαση οικιακού τύπου) στο διαδίκτυο αποτελεί προϋπόθεση έναρξης για πάρα πολλές δραστηριότητες και λειτουργίες που περιγράφονται στη συνέχεια. Θα εκπονηθεί τεχνική μελέτη για την πλήρη κάλυψη όλων των εγκαταστάσεων σε όλα τα παραρτήματα και θα πρέπει να επισπευστεί η υλοποίηση. Θα αξιοποιηθεί η δυνατότητα ένταξης στο ΚΕΑΔ (Κυπριακό Ερευνητικό και Ακαδημαϊκό Δίκτυο).

2.6 Βήμα 6. Προϋποθέσεις, ποσοτικές μετρήσεις και Βασικοί Δείκτες Απόδοσης

2.6.1 SWOT analysis

Εσωτερικές συνθήκες			
Θετικά στοιχεία	Δυνάμεις (Strengths)	Αδυναμίες (Weaknesses)	Αρνητικά στοιχεία
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δυναμικός χαρακτήρας των εθνικών βιβλιοθηκών 2. «Μονοπωλιακός» ρόλος Κυπριακής Βιβλιοθήκης διεθνώς 3. Επίσημη κρατική εκπροσώπηση στις ομόλογες βιβλιοθήκες 4. Μικρή σχετικά κλίμακα της Κύπρου 5. Κλίμα και διάθεση συνεργασίας 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Έλλειψη μακράς βιβλιοθηκονομικής παράδοσης, βιβλιοθηκονομική υστέρηση 2. Ανεπάρκεια πόρων: οικονομικών προσωπικού, χώρων, τεχνολογικού εξοπλισμού 3. Συνεχιζόμενες εξαρτήσεις: θεσμική, οικονομική, τεχνολογική, τεχνογνωσιακή 4. Χαμηλή υπόληψη, απογοήτευση 5. Υποστελέχωση, έλλειψη ειδικοτήτων 6. Χαμηλός βαθμός διείδυσης στην κοινωνία 7. Χαμηλός προϋπολογισμός 8. Ανεπάρκεια και ακαταλληλότητα υφιστάμενων και προσωρινών χώρων 	
	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πολιτική βούληση Υπουργείου Παιδείας 2. Στρατηγικές συμμαχίες με πανεπιστήμια, συνεργατικές πρωτοβουλίες 3. Δημιουργία εξ αρχής παράδοσης 4. Αναγνωρισμένη ανάγκη αναβάθμισης από εμπλεκόμενους και ειδήμονες, πίεση εμπλεκομένων θεσμικών χρηστών 5. Ανεκπλήρωτες λειτουργίες εθνικού βιβλιογραφικού κέντρου 6. Διαδεδομένη εμπειρία, τεχνογνωσία, διεθνώς και στην Κύπρο. 7. Τεχνολογικές πλατφόρμες, δυνατότητες άμεσης αξιοποίησης και διαμοιρασμού κόστους 8. Δυνατότητα διεθνούς παρέμβασης 9. Ευελιξία προσαρμογής στην επιθυμητή κατεύθυνση ανάπτυξης 10. Ευρωπαϊκή Ένωση 11. Συστηματική παροχή εκπαίδευσης και επιμόρφωση προσωπικού, αξιοποίηση ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών κ.α. προγραμμάτων 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγνώριση προβλήματος από πολιτικούς, χαμηλός βαθμός προτεραιότητας 2. Συνέχιση οικονομικής κρίσης 3. Καθυστέρηση κτηριακού προγράμματος 4. Καθυστέρηση προσλήψεων 5. Μικρο-ανταγωνισμοί μεταξύ οργανισμών, «εγωιστικές» θεωρήσεις, ανασφάλειες, τάσεις απομονωτισμού 6. Ταχύτητα εξελίξεων (τεχνολογίας, βιβλιοπαραγωγής, βιβλιοθηκονομικών προτύπων) μεγαλύτερη από πρόοδο προσαρμογής και ανάπτυξης ΚΒ 	
Εξωτερικό περιβάλλον			

2.7 Ποσοτικές μετρήσεις και Βασικοί Δείκτες Απόδοσης (Key Performance Indicators)

Προτείνεται η καθιέρωση ετήσιας στοχοθέτησης η οποία περιλαμβάνει μια σειρά βασικών κρίσιμων μεγεθών (οι ομάδες ποσοτικών μετρήσεων 1-3) και μια ομάδα κρίσιμων δεικτών απόδοσης (η ομάδα 4). Τόσο τα μεγέθη όσο και οι δείκτες μπορούν εύκολα να εξαχθούν σε ετήσια βάση και κυρίως να αποτιμηθούν συγκριτικά με ανάλογους δείκτες προερχόμενους από τις υπόλοιπες ομόλογες ευρωπαϊκές εθνικές βιβλιοθήκες (βλ. στο Παράρτημα, ενότητα 3.5.1, πίνακα 1). Η επιλογή των συγκεκριμένων δεικτών επιτρέπει τη συγκριτική αποτίμηση τόσο της χρηματοδοτούμενης Κυπριακής Βιβλιοθήκης όσο και του χρηματοδοτούντος ΥΠΠ, με αντικειμενικότητα. Τα μεγέθη των διατιθέμενων πόρων όπως 1.1. Προϋπολογισμός, 1.1.1 Λειτουργικά έξοδα αφορούν το Υπουργείο Παιδείας (και το Υπουργείο Οικονομικών) ενώ την Κυπριακή Βιβλιοθήκη αφορούν π.χ. οι δαπάνες 1.1.2.1 και 1.1.2.2 (ως ποσοστό του προϋπολογισμού), τα μεγέθη των χρηστών, ομάδα 2), και ιδιαίτερα η ομάδα 3 των λειτουργιών. Οι δείκτες μπορεί εύκολα να επεκταθούν και να εναρμονιστούν με την συμπερίληψη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και του κατά κεφαλήν εισοδήματος.

1. Πόροι

1.1. Προϋπολογισμός

- 1.1.1. Λειτουργικά έξοδα
- 1.1.2. Δαπάνες αγοράς υλικού βιβλιοθήκης
 - 1.1.2.1. Έντυπο υλικό
 - 1.1.2.2. Ηλεκτρονικό και προσβάσεις
- 1.1.3. Δαπάνες αγοράς ηλεκτρονικού εξοπλισμού
- 1.1.4. Έσοδα από συμμετοχή σε προγράμματα

1.2. Υποδομές

1.2.1. Συλλογές

- 1.2.1.1. Βιβλία τόμοι, τίτλοι
- 1.2.1.2. Περιοδικά τόμοι, τίτλοι
- 1.2.1.3. Χειρόγραφα
- 1.2.1.4. Incunabula, παλαίτυπα
- 1.2.1.5. Δωρεές
 - 1.2.1.5.1. Δωρεές από τρίτους ποσότητες, αξίες
 - 1.2.1.5.2. Δωρεές προς τρίτους φορείς, ποσότητες, αξίες

1.2.2. Προσβάσεις

- 1.2.2.1. Σε ηλεκτρονικά περιοδικά
- 1.2.2.2. Σε ηλεκτρονικά βιβλία
- 1.2.2.3. Σε βάσεις δεδομένων

1.2.3. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές

- 1.2.3.1. Προσωπικού
- 1.2.3.2. Κοινόχρηστοι
- 1.2.3.3. Σαρωτές
- 1.2.3.4. Αναγνώστες μικρομορφών

1.2.4. Δικτύωση

- 1.2.4.1. Τοπική
- 1.2.4.2. Πρόσβαση στο διαδίκτυο

1.2.5.Ιστότοπος

- 1.2.5.1.1. Σύστημα διαχείρισης βιβλιοθήκης
- 1.2.5.1.2. Εφαρμογές και υπηρεσίες ιστού

1.2.6.Χώροι - εγκαταστάσεις

- 1.2.6.1.1. Έκταση
- 1.2.6.1.2. Ράφια σε km
- 1.2.6.1.3. Παραρτήματα
- 1.2.6.1.4. Αναγνωστήρια
- 1.2.6.1.5. Γραφεία προσωπικού

1.2.7.Εξοπλισμοί και λοιποί αυτοματισμοί

- 1.2.7.1.1. Αντικλεπτικοί μηχανισμοί

1.3. Προσωπικό

- 1.3.1.Σύνολο
- 1.3.2.Πτυχιούχοι,
 - 1.3.2.1. Βιβλιοθηκονόμοι,
 - 1.3.2.2. Πληροφορικοί
 - 1.3.2.3. Άλλες ειδικότητες

2. Χρήστες

- 2.1. Εγγεγραμμένοι χρήστες**
- 2.2. Ενεργοί χρήστες**
- 2.3. Απομακρυσμένοι χρήστες**
- 2.4. Θεσμικοί χρήστες (φορείς)**
 - 2.4.1.Εντός Κύπρου
 - 2.4.2.Εκτός Κύπρου

3. Λειτουργίες – Αποτελέσματα

3.1. Ετήσια αποκτήματα

- 3.1.1.Παραγγελίες
- 3.1.2.Δωρεές

3.2. Ετήσιες καταλογογραφήσεις

- 3.2.1.Σύνολο καταλογογραφημένου υλικού
- 3.2.2.Ποσοστό καταλογογραφημένου υλικού επί του συνόλου των αποκτημάτων
- 3.2.3.Καθιερωμένες αποδόσεις όρων

3.3. Ετήσιες ψηφιοποιήσεις

- 3.3.1.Έντυπο – βιβλιακό υλικό, σελίδες, εγγραφές
- 3.3.2. Φωτογραφικό υλικό, είδη, ποσότητες
- 3.3.3.Ηχητικό υλικό, είδη, ποσότητες
- 3.3.4.Άλλο υλικό

3.4. Βιβλιογραφική παραγωγή, ποσοστό κάλυψης

3.5. Βιβλιογραφική υποστήριξη

3.5.1.1. Επί τόπου

3.5.1.2. Μέσω ιστού

3.6. Επιτόπου επισκέψεις

3.7. Εικονικές επισκέψεις

3.8. Δανεισμοί

3.9. Διαδανεισμοί

3.9.1. Αιτήματα από τρίτους

3.9.2. Αιτήματα προς τρίτους

4. Δείκτες απόδοσης και συγκριτική αποτίμηση (benchmarking)

4.1. Βιβλία συλλογής ανά κάτοικο

4.2. Δαπάνες αγοράς υλικού βιβλιοθήκης και προσβάσεων ανά κάτοικο

4.3. Δαπάνες αγοράς υλικού βιβλιοθήκης και προσβάσεων ανά ενεργό χρήστη

4.4. Κάτοικοι ανά ενεργό χρήστη

4.5. Λειτουργικές Δαπάνες ανά κάτοικο

4.6. Μέλη προσωπικού ανά κάτοικο

4.7. Βιβλία ανά εγγεγραμμένο/ενεργό χρήστη

4.8. Μέσος χρόνος ζωής ακαταλογογράφητου υλικού (από παραλαβή μέχρι καταλογογράφηση)

4.9. Μέσο κόστος καταλογογράφησης

4.10. Μέγεθος αρχείου καθιερωμένων αποδόσεων

4.11. Ψηφιοποιήσεις ανά κάτοικο

2.8 Βήμα 8. Χρονοδιαγράμματα και Κόστος

2.8.1 Κατανομή κόστους ανά έτος και δράση-λειτουργία

	ΔΡΑΣΕΙΣ	έναρξη	κόστος παγίων	κόστος προσωπικού	άτομα	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Βιβλιοθηκονόμοι παραγγελίες υλικού	2010		26.000	1	26.000	27.000	29.000	30.000	31.000	32.000
2	Πρόσληψη πληροφορικού για υποστήριξη της ΚΒ	2010		26.000	1	26.000	27.000	29.000	30.000	31.000	32.000
3	Δημιουργία Ομάδας Καταλογογράφων αναδρομικής καταλογογράφησης	2010		78.000	3	78.000	81.000	87.000	90.000	93.000	96.000
4	Αγορά εξοπλισμού (Servers, Υ/Η, κλπ)	2010	100.000			100.000	10000	10000	10000	10000	10000
5	Δημιουργία Ομάδας πρότυπης καταλογογράφησης CIP	2010		52.000	2	52.000	54.000	58.000	60.000	62.000	64.000
6	Δημιουργία Ομάδας εντοπισμού υλικού κυπρολογικού ενδιαφέροντος	2010		52.000	2	52.000	54.000	58.000	60.000	62.000	64.000
7	Πρόσληψη άλλων 2 πληροφορικών	2011		54.000	2		54.000	58.000	60.000	62.000	64.000
8	Πρόσληψη άλλων 3 βιβλιοθηκονόμων για την Ομάδα Καταλογογράφησης	2011		81.000	3		81.000	87.000	90.000	93.000	96.000
9	απόκτηση νέου λογισμικού συστήματος	2011	100.000				100.000	15000	15000	15000	15000
10	Έκδοση κυπριακής βιβλιογραφίας	2011		27.000	1		27.000	29.000	30.000	31.000	32.000
11	Ανάπτυξη Υπηρεσίας Διαδανεισμού	2011		27.000	2		54.000	58.000	60.000	62.000	64.000
12	Αγορά εξοπλισμού ψηφιοποίησης	2012	100.000					100.000			
13	Δημιουργία Τμήματος Ψηφιοποίησης	2012		58.000	2			58.000	60.000	62.000	64.000
14	Ανάπτυξη συλλογής, εντοπισμός αγορά υλικού εκτός Κύπρου		120.000			180.000	260.000	360.000	480.000	620.000	780.000
15	Ανάπτυξη συλλογής, έκτακτες αγορές συλλογών, παλαιούτων κλπ.	2013	100.000			100.000		100.000		100.000	100000
	Σύνολα		520.000		19	614.000	829.000	1.136.000	1.075.000	1.334.000	1.513.000
	εκτίμηση αριθμού βιβλίων		4.800			7.200	10.400	14.400	19.200	24.800	
						Κόστος 2010 - 2015:					6.501.000
Σημειώσεις						Μέση ετήσια αύξηση τόμων:					15.200
1. Δεν περιλαμβάνονται κόστος κτηριακών εγκαταστάσεων και επίπλων, ενοίκια χώρων, λειτουργικά έξοδα, εκπαιδεύσεις, ταξίδια προσωπικού κλπ.											
2. Δεν έχουν υπολογιστεί τιμαριθμικές προσαυξήσεις αποδοχών προσωπικού, σημεία: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13											
3. Τα ποσά για την ανάπτυξη συλλογής (σημείο 14) αυξάνονται σταδιακά κάθε χρόνο με ποσά μεγαλύτερα κατά 20.000 ευρώ της αύξησης της προηγούμενης περιόδου. Στόχος η εξασφάλιση, εντός της πενταετίας, μέσης ετήσιας αύξησης της συλλογής κατά 15.000 τίτλους.											

3 Παραρτήματα

Ο λόγος για τον οποίο η αναφορά στην υφιστάμενη κατάσταση («πραγματικότητα») παρατίθεται σε παράρτημα και όχι στο κύριο σώμα του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης είναι για να δοθεί συνειδητά έμφαση

- ότι το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης αποτελεί την νέα αρχή για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη,
- ότι πρόκειται για νέο σχεδιασμό λειτουργιών, ώστε σε ένα ορατό χρονικό διάστημα η Κύπρος να αποκτήσει αυτό που όλα κράτη έχουν, αλλά η πολιτεία μέχρι τώρα δεν μπόρεσε να υποστηρίξει.
- ότι επιχειρείται ένας σχεδιασμός του ρόλου της, εξ αρχής, από μηδενική βάση και όχι ως γραμμική προβολή της υπάρχουσας κατάστασης.

3.1 Υπάρχουσα κατάσταση

3.1.1 Σύντομο ιστορικό

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1987 (νόμος 51) με στόχο να διαδραματίσει ρόλο «εθνικής» βιβλιοθήκης στη Κύπρο.

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη έχει τις ρίζες της στη δημιουργία της Κυπριακής Δημόσιας Βιβλιοθήκης το 1927, που έγινε με πρωτοβουλία της Βρετανικής Αποικιακής Κυβέρνησης. Λειτούργησε κάτω από τον έλεγχο του Δήμου Λευκωσίας μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Με τον περί Κυπριακής Δημόσιας Βιβλιοθήκης νόμο του 1968 η Βιβλιοθήκη περιήλθε στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και μετά το 1974 επέστρεψε στις αρχικές της εγκαταστάσεις στον προμαχώνα Ντ' Αβίλα.

Η ΚΒ ιδρύθηκε με τον περί Κυπριακής Βιβλιοθήκης Νόμο 51 του 1987 (Κυπριακή Βιβλιοθήκη, 2008).

Αποτελεί μian ανεξάρτητη υπηρεσία κάτω από την άμεση αρμοδιότητα του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού. Ο Νόμος 51/1987 (παράρτημα Χ) προβλέπει για το διορισμό επταμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, η οποία συμβουλεύει τον Υπουργό και το Διευθυντή της Βιβλιοθήκης για διάφορα θέματα που αφορούν την ανάπτυξη και λειτουργία της Βιβλιοθήκης.

3.1.2 Σκοποί της ΚΒ

Σύμφωνα με τον νόμο ίδρυσης της σκοποί της η ΚΒ είναι:

(α) η απόκτηση, επιστημονική βιβλιοθηκονομική επεξεργασία, διαφύλαξη και προβολή όσο το δυνατόν περισσότερου υλικού και ιδιαίτερα του συνόλου της εκδοτικής παραγωγής της Κύπρου και μιας όσο το δυνατόν πιο μεγάλης και αντιπροσωπευτικής συλλογής υλικού, τόσο πρόσφατου όσο και παλαιότερου, που αφορά την Κύπρο·

(β) η προαγωγή και ενθάρρυνση της χρήσης του υλικού της βιβλιοθήκης από το κοινό και η παροχή δυνατότητας στο κοινό για εξασφάλιση πληροφοριών με την ίδρυση δανειστικών τμημάτων, κινητών βιβλιοθηκών και μέσω οποιωνδήποτε άλλων τρόπων·

(γ) η σύνταξη και έκδοση τρέχουσας και αναδρομικής Κυπριακής βιβλιογραφίας·

(δ) η σύνταξη και έκδοση καταλόγου των Κυπριακών περιοδικών και εφημερίδων·

(ε) η καταλογογράφηση και ταξινόμηση του υλικού της Κυπριακής Βιβλιοθήκης καθώς και όλων των άλλων βιβλιοθηκών που ανήκουν στη Δημόσια Υπηρεσία της Δημοκρατίας και η σύνταξη θεματικών και άλλων βιβλιογραφιών·

(στ) η παροχή καθοδήγησης και βοήθειας στο σχεδιασμό, οργάνωση και ανάπτυξη των άλλων βιβλιοθηκών της Κύπρου·

(ζ) η λειτουργία κέντρου εγγραφής βιβλίων, περιοδικών και άλλου υλικού σε σύνδεση με τα διεθνή αρμόδια σώματα·

(η) η λειτουργία κέντρου αλληλοδανεισμού και ανταλλαγής υλικού μεταξύ των βιβλιοθηκών της Κύπρου και εκείνων του εξωτερικού με διάφορα μέσα περιλαμβανομένης της σύνταξης ενιαίου καταλόγου του υλικού όλων των βιβλιοθηκών της Κύπρου·

(θ) η σύνδεση και επαφή της Κύπρου με βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης του εξωτερικού.

3.1.3 Στελέχωση

Η ΚΒ έχει επισήμως μόνο ένα άτομο πραγματικά στη δύναμή της, τον Διευθυντή. Στην ΚΒ εργάζονται ακόμα 11 βιβλιοθηκονόμοι και βοηθοί βιβλιοθηκονόμοι, οι οποίοι είναι αποσπασμένοι εκεί από το ΥΠΠ. Η ΚΒ δεν έχει δική της ομάδα πληροφορικών και εξαρτάται απόλυτα από τους πληροφορικούς του ΥΠΠ για να υποστηριχθεί

3.1.4 Στέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Σημερινή κατάσταση

Η ΚΒ στεγάζεται σήμερα α) στο κεντρικό κτήριο στη Πλατεία Ελευθερίας, β) στο κτήριο πρώην Βιβλιοθήκης της Φανερωμένης και γ) σε αποθηκευτικό χώρο στον Στρόβολο. Λόγω του ότι το κεντρικό κτήριο δεν καλύπτει τις ανάγκες της ΚΒ, κατέφυγε σε ενοικίαση αποθηκευτικού χώρου στο Στρόβολο (κτήριο Αγρότης), όπου εκτός των βιβλιοστασιών αναπτύσσεται και εργαστήριο συντήρησης υλικού.

Πρόσφατα (Απρίλης 2009) το Αναγνωστήριο της Κυπριακής Βιβλιοθήκης μεταφέρθηκε στο χώρο της πρώην Βιβλιοθήκης της Φανερωμένης. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενοικίαση παρακείμενων της Φανερωμένης χώρων για να καλυφθούν γραφειακές ανάγκες και για στέγαση ερευνητικών συλλογών. Η εξέλιξη αυτή αποδεικνύεται προσωρινά ανακουφιστική για τις πιεστικές ανάγκες χώρων.

Οι χώροι αυτοί δεν μπορούν να καλύψουν με αποτελεσματικό τρόπο τις ανάγκες της, ούτε όσον αφορά την φύλαξη-τοποθέτηση του υλικού της, ούτε όσον αφορά τους χώρους εργασίας των υπαλλήλων της, αλλά ούτε και τις ανάγκες των χρηστών (αναγνωστήρια, ειδικοί χώροι μελέτης, πρόσβαση σε υπολογιστές και διαδίκτυο, κλπ.). Επιπρόσθετα η διάσπαση της Βιβλιοθήκης σε διάφορα κτήρια επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα του προσωπικού, αφού αυξάνει το κόστος διεκπεραίωσης των εργασιών, δημιουργεί μεγάλη ταλαιπωρία στους χρήστες αφού αναγκάζονται να μεταβαίνουν σε ξεχωριστά κτήρια για να εξυπηρετηθούν, ενώ δημιουργείται και η ανάγκη κάλυψης των απογευμάτων με βάρδιες του προσωπικού σε δύο διαφορετικούς χώρους.

Με τη διαιώνιση του προβλήματος στέγασης δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος: έλλειψη κτηρίου, αδυναμία στέγασης συλλογών και προσωπικού, μικρός προϋπολογισμός λόγω αδυναμίας απορρόφησης λόγω υποστελέχωσης και έλλειψης χώρων, μη ικανοποιητικές υπηρεσίες προς τους χρήστες, τελμάτωση κτλ.

3.1.4.1 Ιστορικό ατελέσφορων σεναρίων στέγασης

Κατά καιρούς, παλιότερα σενάρια στέγασης που αφορούσαν:

- I. το ξενοδοχείο «Φιλοξένια»
- II. το κτήριο της ΣΠΕΛ απέναντι από την Πύλη Αμμοχώστου στην παλιά Λευκωσία και
- III. την στέγαση της ΚΒ στο Μέγαρο Πολιτισμού

Τελικά παρά τις μελέτες και τις δαπάνες που έγιναν και τον εξοπλισμό που αγοράστηκε να τις υποδομές, δεν προχώρησαν λόγω κυρίως της αθέτησης των συμφωνιών από την πολιτεία.

Ίσως το γεγονός ότι τα δύο από τα πιο πάνω σενάρια δεν έγιναν πραγματικότητα να είναι ευτύχημα για την ΚΒ αφού οι λύσεις δεν ήταν οι ενδεικνυόμενες αλλά λύσεις ανάγκης, οι οποίες ουσιαστικά θα ήταν γραμμικές αναπτύξεις της υφιστάμενης κατάστασης. Η περίπτωση του Μεγάρου Πολιτισμού διαφέρει διότι αφορά νέο κτήριο κτισμένο με τις σωστές προδιαγραφές (είχε ετοιμαστεί προσχέδιο κτηριολογικού) και υπήρχε πρόταση για αναδιάρθρωση του προσωπικού.

Συζητήσεις ή «σκέψεις» επίσης έγιναν για το Συνεδριακό Κέντρο αλλά δεν προχώρησαν.

Η προοπτική να εφαρμοστούν τα πιο πάνω σενάρια επέφεραν σημαντική καθυστέρηση στον σχεδιασμό οριστικής λύσης και βοήθησαν στην παγίωση της σημερινής κατάστασης.

Ένα άλλο σενάριο που συζητήθηκε ήταν η συστέγαση της ΚΒ και της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στο νέο κτήριο που σχεδιάζεται να ανεγερθεί στην πανεπιστημιούπολη. Ωστόσο, ενώ η ΒΠΚ έχει εξασφαλίσει τη στέγασή της στην Πανεπιστημιούπολη στο υπό ανέγερση κτήριο της Βιβλιοθήκης «Στέλιος Ιωάννου», τα σχέδια που έχουν κατατεθεί στην πολεοδομία, περιλαμβάνουν τις λειτουργίες και καλύπτουν τις στεγαστικές ανάγκες της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, της Υπηρεσίας Πληροφορικών Συστημάτων και του Κέντρου Υποστήριξης Διδασκαλίας, αλλά δεν προβλέπουν ούτε χώρους, ούτε λειτουργίες εθνικής βιβλιοθήκης. Το σημαντικό στοιχείο για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν είναι η συστέγαση αλλά η στέγαση.

Στο προηγούμενο διάστημα (τέλη 2008) συζητήθηκε το ενδεχόμενο η ΚΒ να στεγαστεί (για ένα μεταβατικό διάστημα και όχι ως οριστική λύση) εκτός από το υπό διαμόρφωση κτήριο της Φανερωμένης, στους υφιστάμενους χώρους της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, στον κεντρικό χώρο του Πανεπιστημίου Κύπρου, αμέσως μόλις αυτή μεταφερθεί στο κτήριο «Στέλιος Ιωάννου» στην Πανεπιστημιούπολη. Με βάση το σενάριο αυτό, όσο το δυνατόν συντομότερα ολοκληρωθεί η μεταφορά της ΒΠΚ στην Πανεπιστημιούπολη τόσο συντομότερη θα είναι και η στέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σε καταλληλότερο κτήριο. Το ενδεχόμενο να συνυπάρχουν στο εγγύς μέλλον, στο χώρο των κεντρικών εγκαταστάσεων η ΚΒ και η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου μόνον θετικές συνέργειες θα μπορούσε να επιφέρει για τα δύο μέρη. Ωστόσο, αυτή η λύση θα εξυπηρετούσε ως μεταβατική και προσωρινή μεν αλλά άμεση, δηλαδή εντός του 2010. Η αποδέσμευση των χώρων από το Πανεπιστήμιο Κύπρου δεν προβλέπεται πριν το 2015.

3.2 Πίνακας 1. Ποσοτικά δεδομένα Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών

Χώρα	Πληθυσμός ⁽¹⁾	Μέγεθος Συλλογής εθνικής βιβλιοθήκης ⁽³⁾	Ετήσια αύξηση συλλογής ⁽³⁾	Προσωπικό ⁽³⁾	Προσωπικό	Έκταση ⁽³⁾ σε τ.μ.	Προϋπολογισμός ⁽³⁾ σε €	κάτοικοι ανά προσωπικό	βιβλία ανά 10 κατοίκους
Μάλτα	405.165	(2004) βιβλία: 500.000 χειρόγραφα: 10.000		(2004) 39	39			10.520	12,2
Ισλανδία	306.694	1.000.000	βιβλία: 8000	83	83		4.515.017	3.800	31,7
Κύπρος	796.900 ⁽²⁾	120.000	τεκμήρια: 8000	(2009) 13	13	2.270	85.000 ⁽⁹⁾	61.300	1,5
Εσθονία	1.299.371	τεκμήρια: 3.447.039	(2007) βιβλία: 20.000	(2008) 409	409	54.447	6.912.158	3.278	25,7
Σλοβενία	2.005.692	τεκμήρια: 2.563.681	(2008) τεκμήρια: 33.671	(2008) 138	138		6.767.018 ⁽⁵⁾	14.727	12,6
Λετονία	2.231.503	(2008) τεκμήρια: 4.080.390	(2007) Βιβλία ⁶ : 12.886	(2008 ⁷) 466	466	17.188	8.741.717	4.873	18,0
		βιβλία: 1.989.155							
Λιθουανία	3.555.179	(2008) τεκμήρια: 6.837.359	(2008) τεκμήρια: 70.174	(2008) 527	527		13.902.900	6.387	20,3
		Τίτλοι: 1.839.223	Βιβλία: 19.400						
Κροατία	4.489.409	(2008) βιβλία ⁴ : 2.500.000	(2008) βιβλία: 23.401	(2005) 306	301	37.000	7.391.728	14.738	5,6
Ηνωμένο Βασίλειο	61.113.205	(2008) τεκμήρια: 82.000.000 βιβλία: 9.000.000	(2001) Τεκμήρια: 2.320.000	(2008/09) 1.977	1.977		161.148.161	30.945	13,4

Πηγές: ⁽¹⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tam/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1/>

⁽²⁾ <http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/CBAA25D58105CAF3C225767B00381C70?OpenDocument&sub=1&e=>

⁽³⁾ Στοιχεία του 2008 από τις ετήσιες αναφορές των Διευθυντών στο CENL (Conference of European National Librarians) <http://www.cenl.org/members.php>

⁽⁴⁾ Κροατία: http://www.cenl.org/docs/annual_reports/croatia05-06.pdf

⁽⁵⁾ Σλοβενία: http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Slovenia_annual_report_2008.pdf

⁽⁶⁾ Λετονία: http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Latvia_annual_report_2007.pdf

⁽⁷⁾ Λετονία: http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Latvia_annual_report_2008.pdf

⁽⁸⁾ Ηνωμένο Βασίλειο: <http://www.bl.uk/about/annual/2008to2009/accounts.pdf>

⁽⁹⁾ Κύπρος: στοιχεία Διευθυντή Βιβλιοθήκης ΚΒ, μόνον αγορές υλικού

3.3 Αποσπάσματα με βασικά μεγέθη από τις ετήσιες αναφορές Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών.

Πηγή: <http://www.cenl.org/members.php>

3.3.1 Estonia. ANNUAL REPORT TO CENL 2009

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Estonia_annual_report_2008.pdf

Staff 409

Total operating budget **€ 6.912.158**

Floor space **51.447 m²**

Reading rooms **18**

Reader seats 571

Visits in 2008 (incl. e-visits) 671.530

Registered users **46.380**

Collection on physical carriers **3.365.685** documents

E-collection **41.345** documents

DIGAR (digital archive of national imprint) **6.598 documents**

DEA (digitised Estonian periodicals from **1821-1944**) **198** titles

3.3.2 NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY. LJUBLJANA, SLOVENIA

In 2008 NUL received **€ 6.767.018** as its annual grant from the budget of the Republic of Slovenia (Ministry of Culture, Ministry of Higher Education and Science) for provision of public service, a rise of 3%, compared to 2007. The Library's **own earnings** (sales of goods and services) amounted to **€ 1,406,588** or 17 % of gross expenditure (2007: 10 %), mainly due to additional funds acquired for different projects.

3.3.3 National Library of Latvia. ANNUAL REPORT TO CDNL 2009

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Latvia_annual_report_2008.pdf

- Number of registered users: 30.109
- Number of visits: 746.568
- Number of loans: 1.407.587
- Collection (total number of units): **4.080.390**
 - o **books: 1.989.155**
 - o serials: 836.163
 - o **audiovisual materials: 64.850**
 - o sheet music: **219.077**

- o graphic documents: **219.878**
- Number of **personnel: 466**
 - o including **316 librarians**
- Size of premises used by NLL: **17.188,5 m2**
- Number of **places for readers: 320**
- Total budget year 2008: 6143714 LVL (**8.741.717 EUR**)
including:
 - o financing from state budget: 5954312 LVL (**8.472.223 EUR**)
 - o other financing 189402 LVL LVL (269494 EUR)
- Expenses – salaries: 3491049 LVL (**496.7315 EUR**)
- Expenses – social insurance, allowances, compensations: 836950 LVL (1190872 EUR)
- Expenses – building of collection: 160513 LVL (228389 EUR)
- Expenses – services: 499093 LVL (710.145 EUR)
- Expenses – IT services: 72449 LVL (103.086 EUR)

3.3.4 NATIONAL LIBRARY OF LITHUANIA. BASIC STATISTICS IN 2008

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Lithuania_annual_report_2008.pdf

Collections:

Books and bound periodicals **5.055.831**

Manuscripts **71.132**

Microforms 81.288

Audiovisual materials **80.601**

Cartography 11.951

Other materials (including printed music, broadsheets, etc.) 1.536.556

Total holdings - in items 6.837.359 - in titles 1.839.223

Registered users 24.988

Number of visits 148.262

Number of virtual visits 4959787

Number of **loans 1.692.384**

Library **staff 527 (375 out of them professional librarians)**

Total operating budget

- Incomes (thousand LT/EUR) 48004,0/**13.902,9**

- Expenditures (thousand LT/EUR) 35690,2/**10.336,5**

COLLECTIONS AND ACQUISITIONS

In 2008 the Library spent a total of 1.578,0 thousand Litas (**457,2 thousand EUR**) on **acquisition** programs. 545,0 thousand Litas (**157,8 thousand EUR**, 34,5%) was allocated to **books**, 495,0 thousand Litas (**143,3 thousand EUR**, 31,3%) – to **periodicals**, 366,0 thousand Litas (**106 thousand EUR**, 23,2%) – to **electronic documents**, 172,5 thousand Litas (49,9 thousand EUR, 11%) – other non-electronic documents. In 2008 the Library received **70.174 copies (33.567 titles)** of various publications and documents. 58.746 books and serials, 21.02 manuscripts, 449 maps, 735 items of printed music, 2807 audiovisual documents increased the Library's collection. There were 308 electronic periodical publications and 241 databases in physical form acquired by the library.

3.3.5 National and University Library of Iceland. ANNUAL REPORT TO CENL 2008

Key facts and figures (size of major collections, number of staff, total operating budget, etc).

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Iceland_annual_report_2008.pdf

Holdings:

- general collections – units 980.000
- archives – units 15.000
- music and film collection – units 18.500
- web archive – documents 450.000.000
- digitized material – pages 3.000.000

Access:

- national licences – journals 14.000
- national licences – databases 14
- NULI licences – journals 1.200
- NULI licences – databases 23

Staff (FTE) 83

Operating expenditure - in million ISK 798.3

3.3.6 THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY “SŤ. KLIMENT OHRIDSKI” . Skopje, [F.Y.]* Republic of Macedonia

CONFERENCE OF EUROPEAN NATIONAL LIBRARIANS. CENL- ANNUAL REPORT – 2006

http://www.cenl.org/docs/annual_reports/Macedonia_annual_report_2006.pdf

In 2006 the National and University Library received **675.970 EUR** from the budget of the [F.Y.]* Republic of Macedonia (Ministry of Culture). The amount covered program activities, operational and running costs. The NUL has its own annual income, which is variable. In 2006 the NUL's annual income was 42.000 EUR. The Library operations were carried out by 120 staff members. Ten of them are contractual workers. Six staff members hold Master's degree and one doctor's degree. There are 9 librarian advisers and 20 senior librarians.

[F.Y.]* προσθήκη, δεν υπάρχει στο πρωτότυπο

3.4 Βιογραφικά σημειώματα

Δρ. Φίλιππος Χ. Τσιμπόγλου

<http://www2.ucy.ac.cy/~ftsimp>

- Διδακτορικό στη Βιβλιοθηκονομία-Επιστήμη Πληροφόρησης από το Τμήμα Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, 2005. Πτυχίο από το Οικονομικό Τμήμα της Ανωτάτης Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών (ΑΣΟΕΕ), 1983.
- Από το 1999, Διευθυντής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, ex officio μέλος της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου. Ευρωπαϊκή αναγνώριση επιχειρηματικής αριστείας EFQM Recognition for Excellence 3 star.
- 1983-1999, Προϊστάμενος Τμήματος Ανάπτυξης Βιβλιοθηκών στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών στην Αθήνα.
- Από το 2003 συντονιστής για την υλοποίηση του έργου «Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών». Μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της Κοινοπραξίας Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (HEAL-link).
- Μέλος της Ομάδας Ειδικών για τις Υποδομές, στην Επιτροπή Αξιολόγησης Ιδιωτικών Πανεπιστημίων Κύπρου.
- Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης (2008 -)
- Συντάκτης της πρότασης «Δικτύωση των Κυπριακών Βιβλιοθηκών» και δημιουργίας Συμβουλίου Βιβλιοθηκών (2007-)
- Από το 2003, μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής των συνεδρίων της Ένωσης Πανεπιστημίων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών με θέμα την επιστημονική επικοινωνία (UNICA Seminars on Scholarly Communication).
- 2002-2005, μέλος της Ομάδας Εργασίας για την "Πληροφορική, Επικοινωνίες και Ηλεκτρονικό Επιχειρείν" του έργου "Τεχνολογική Προοπτική Διερεύνηση στην Ελλάδα 2015 και 2021" (Foresight).
- 1998, μέλος της ομάδας εργασίας για την Ορθολογική αναδιάρθρωση των συλλογών των περιοδικών στις ελληνικές Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (μετεξέλιξη στη HEAL-link),
- 1988-1995 μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την προτυποποίηση στην Τεκμηρίωση, Πληροφόρηση / Βιβλιοθηκονομία / Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης ΕΛΟΤ/ΤΕ22,
- 1992-1997 εθνικός εμπειρογνώμων μέλος του Technical Information Panel / Advisory Group for Aerospace Research and Development και του Information Management Committee / Research and Technology Agency.
- Επιστημονικός υπεύθυνος στα αναπτυξιακά-ερευνητικά προγράμματα της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου: "ACCELERATE" Επέκταση των υπηρεσιών πληροφόρησης σε τυφλούς χρήστες, Αναδρομική καταλογογράφησης 170.000 βιβλίων, Δημιουργία Ψηφιακών Βιβλιοθηκών: Αρχεία Προφορικής Ιστορίας 7.500 ωρών καταγεγραμμένων συνεντεύξεων του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, Αρχεία του Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959. E-BIBA. Ηλεκτρονική Ελληνική Βιβλιοθηκονομική Βάση, Προσαρμογή ψηφιακών αρχείων του ΕΛΙΑ για online πρόσβαση 86 ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών της περιόδου 1831-1943.
- Επιστημονικός υπεύθυνος 30 και πλέον αναπτυξιακών εθνικών και ευρωπαϊκών έργων, του ΕΚΤ: ψηφιοποίηση Εθνικού Αρχείου Διδακτορικών Διατριβών, ανάπτυξη βάσης δεδομένων "Συλλογικού Καταλόγου Περιοδικών στις Ελληνικές Επιστημονικές Βιβλιοθήκες", δημιουργία Εθνικού Δικτύου Επιστημονικών και Τεχνολογικών Βιβλιοθηκών (ΕΔΕΤΒ), σχεδιασμός και ανάπτυξη Βάσεων Δεδομένων: HEPR: Τρέχοντα Ερευνητικά Έργα, Διεθνής βιβλιογραφία για Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφόρησης κ.α.
- Δημοσιεύσεις σε βιβλία, διεθνή περιοδικά, μελέτες, ανακοινώσεις σε δημοσιευμένα πρακτικά συνεδρίων, ανακοινώσεις σε συνέδρια-ημερίδες, διαλέξεις σε μεταπτυχιακά προγράμματα.
- «Συνεργασίες βιβλιοθηκών. Μια συστημική προσέγγιση» εκδόσεις Παπασωτηρίου, Αθήνα, 2008

Ανδρέας Κ. Ανδρέου

<http://www.ucy.ac.cy/el-GR/~andlib.aspx>

Σπουδές Βιβλιοθηκονομίας και Επιστημών Πληροφόρησης σε Ελλάδα και Ηνωμένο Βασίλειο. Μεταπτυχιακές σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής (Συνεχιζόμενη και Δια Βίου Μάθηση) στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Από το 1996 Βιβλιοθηκονόμος στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου. Υπεύθυνος του Γραφείου Λογισμικών Συστημάτων της Βιβλιοθήκης και του Εργαστηρίου Ψηφιοποίησης.

Πρόεδρος της Κυπριακής Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων – Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ).

Μέλος της ερευνητικής ομάδας Greek-LIS και συντονιστής Κύπρου για το βιβλιοθηκονομικό ηλεκτρονικό καταθετήριο E-LIS (E-Prints in Library and Information Science).

Συμμετοχή σε εξωτερικά έργα της Βιβλιοθήκης (Ψηφιοποίηση αρχείου ΣΙΜΑΕ, Οργάνωση και ψηφιοποίηση αρχείου ΚΕΕ, Πρόταση για την Συντήρηση, Ψηφιοποίηση και Οργάνωση των Αρχείων του ΡΙΚ, κ.α.).

Ανακοινώσεις σε συνέδρια και δημοσιεύσεις σε περιοδικά και βιβλία.

3.5 Βιβλιογραφικές αναφορές

- Anderson D. 2000. IFLA's programme of Universal Bibliographic Control : Origins and early years. *IFLA journal* 26 (3): 209-214.
- Bagrova IY. 1992. The IFLA/Unesco Pre-session seminar on the role and objectives of national libraries in the new information environment. *IFLA journal* 18 (3): 274-280.
- Bostick SL. 2001. The history and development of academic library consortia in the United States: an overview. *The Journal of Academic Librarianship* 27 (2): 128-130.
- Jahr TKT, Strohm AJ, and Koch TW. 1903. *Bibliography of cooperative cataloguing and the printing of catalogue cards, with incidental references to international bibliography and the Universal catalogue. (1850-1902)*.: Government Printing Office.
- Line MB. 1989. National library and information needs: alternative means of fulfilment, with special reference to the role of national libraries (PGI-89/WS/9)., 1-62. Paris: UNESCO (PGI-89/WS/9).
- , 1998. What do National Libraries do in the Age of the Internet? *Ariadne* (13): 21-3.
- Lor PJ, and Sonnekus EAS. 1997b. Guidelines for Legislation for National Library Services - Section of National Libraries. IFLA.
- , 1997a. Guidelines for Legislation for National Library Services - Section of National Libraries. IFLA.
- Τσιμπόγλου Φ. 2007. Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Από την πρόκληση της υλοποίησης στην πρόκληση της επέκτασης λειτουργιών, υπηρεσιών, δημιουργών και χρηστών. *Βιβλιοθήκες Και Πληροφόρηση* (19): 6-18.
- Τσιμπόγλου Φ. 2008. Πρόταση Δικτύωσης των Κυπριακών Βιβλιοθηκών. Μελέτη για τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου., 1-16. Λευκωσία.
- Pirola A. 2009. Libraries in Italy: a brief overview. Paper presented at 6th International Conference Library policies: from local to national, 11 2009.
- Schick FL. 1971. The International standardization of library statistics. *Unesco bulletin for libraries XXV, 1 XXV* (1): 2-11.

3.6 Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Conference of European National Librarians. 2001. *Europe's National Libraries : 15 years of joint programmes*. [s.l.]: Conference of European National Librarians
- Line, M.B. & Line, J. 1979a. Concluding notes. In: *National libraries*; edited by Maurice B. Line and Joyce Line. London: Aslib: 317-318.
- Line, M.B. & Line, J. 1979b. The nature and aims of national libraries: introductory notes. In: *National libraries*; edited by Maurice B. Line and Joyce Line. London: Aslib: 7-8.
- Line, M.B. 1980. The role of national libraries: a reassessment. *Libri* 30(1):1-16.
- Line, M.B. 1989a. *National library and information needs: alternative means of fulfilment, with special reference to the role of national libraries*. Paris: UNESCO. (PGI-89/WS/9).
- Line, M.B. 1989. National library and information needs: alternative ways of meeting them, with special reference to the role of national libraries. *IFLA journal* 15(4):306-312.
- Line, M.B. 1990. Do we need national libraries, and if so what sort? An assessment in the light of an analysis of national library and information needs. *Alexandria* 2(2):27-38.
- Line, M.B. 1993. National libraries. In: *World encyclopedia of library and information services*; 3rd ed. Ed. Robert Wedgeworth. Chicago: ALA: 605-611.
- Line, M.B. 1993. National libraries and the decline of the nation state. *Alexandria* 5(2):95-98.
- Line, M. B. 1995. Back to basics for national libraries? *Alexandria* 7(1):1-2.
- Line, M.B. 2001. Changing perspectives on national libraries : a personal view. *Alexandria* 13(1): 43-49.
- Sylvestre, G. 1987. *Guidelines for National Libraries*. Education Resources Information Center (ERIC).
- Vattulainen, P. 2004. National repository initiatives in Europe. *Library Collections, Acquisitions, and Technical Services* 28 (1): 39-50. Διαθέσιμο: http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6VSH-4BDW19F-1&_user=577946&_rdoc=1&_fmt=&_orig=search&_sort=d&_docanchor=&_view=c&_searchStrId=1018189103&_rerunOrigin=scholar.google&_acct=C000059654&_version=1&_urlVersion=0&_userid=577946&md5=893b6c87565b216afafb1cfd18a738ab
- Verheul, I, 2006. *Networking for digital preservation: current practice in 15 national libraries*. Munchen: Saur. Διαθέσιμο: <http://www.ifla.org/VI/7/pub/IFLAPublication-No119.pdf>
- Warwick, S. C. 1999. *Digital Libraries: a National Library Perspective*. National Library of Australia Staff Papers. Διαθέσιμο: <https://www.nla.gov.au/openpublish/index.php/nlasp/article/viewArticle/1112/1375>